

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Pakri maastikukaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega muudetakse Pakri maastikukaitseala (edaspidi *kaitseala*) kaitsekorda, laiendatakse kaitseala peamiselt Pakri hoiuala arvelt ja vähesel määral seni kaitseta ala arvelt ning kehtestatakse uus kaitse-eeskiri. Moodustatav kaitseala hõlmab osaliselt Natura võrgustikku kuuluvat Pakri loodus- ja linnuala.

Kaitseala paikneb Harju maakonnas Paldiski linnas Lääne-Harju vallas Pakri poolsaarel ja Pakri saartel.

Kaitseala territoorium on olnud kaitse all alates 1998. aastast, kui moodustati Pakri maastikukaitseala, mille kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitas Vabariigi Valitsus 5. mai 1998. a määrusega nr 97 „Leigri looduskaitseala ja Pakri maastikukaitseala kaitse alla võtmine, kaitse-eeskirjade ja välispiiride kirjelduste kinnitamine”. Pakri hoiuala on moodustatud Vabariigi Valitsuse 16. juuni 2005. a määrusega nr 144 „Hoiualade kaitse alla võtmine Harju maakonnas”.

Vastavalt looduskaitseseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni looduskaitseseaduse alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva kaitseala kaitse-eesmärke ja kaitsekorda. Kaitseala laieneb Pakri saartel (Väike-Pakri ja Suur-Pakri) 1661,7 ha ulatuses seni hoiualasse kuuluva osa arvelt ning seni kaitseta ala arvelt 43,7 ha võrra, seda peamiselt Pakri poolsaarel. Hoiuala arvamisel kaitsealasse muudetakse kaitstava loodusobjekti tüüpi. Kaitseala piire ja kaitsekorda muudetakse selle tõttu, et senine kaitsekord ei taga Natura 2000 võrgustikku kuuluva loodusala eesmärkide, sealhulgas metsaelupaigatüüpide ning haruldaste ööliblikate elupaikade kaitset.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Tanika Ojasild (tel 5699 5307, e-post tanika.ojasild@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Riina Kotter (tel 503 7128, e-post riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 680 7435, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) ja Margit Halopi Õigusbüroo OÜ jurist Margit Halop (tel 517 9278, e-post margit.halop@mail.ee), eksperdihinnangu on andnud Andres Tõnisson ja Lauri Klein, keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee). Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministerevahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on looduskaitse osakonna peaspetsialist Marika Erikson (tel 626 2880, e-post marika.erikson@envir.ee). **2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus**

2.1. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta Põhja-Eesti klinti, sealhulgas Pakri saarte ja poolsaare aluspõhjakiivimite paljandeid, kaitsealuseid liike ning Pakri saarte ajaloolist asustusstruktuuri, samuti säilitada looduse mitmekesisust ja maastikuilmet. Samuti kaitstakse elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; edaspidi *loodusdirektiiv*) nimetab I lisas. Need on rannikulõukad (1150*), laiad madalad lahed (1160), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (1630*), vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), lood (alvarid – 6280*), puisniidud (6530*), allikad ja allikasood (7160*), liigirikad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad – 9180*). Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

Kaitsealal kaitstakse liike, mida loodusdirektiiv nimetab II lisas, ja nende elupaiku. Need liigid on suur-mosaiikliblikas (*Hypodryas maturna*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*), nõmmnelk (*Dianthus arenarius*), madal unilook (*Sisymbrium supinum*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), emaputk (*Angelica palustris*) ja jääk keerdsammal (*Tortella rigens*).

Kaitsealal kaitstakse rändlinnuliike ja liike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25; edaspidi *linnudirektiiv*) nimetab I lisas, ja nende elupaiku ning I lisas nimetamata rändlinnuliike. Need liigid on sõtkas (*Bucephala clangula*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), kalakajakas (*Larus canus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), tutkas (*Philomachus pugnax*), hahk (*Somateria mollissima*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), merikotkas (*Haliaetus albicilla*), krüüsel (*Cephus grylle*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*) ja tuttpütt (*Podiceps cristatus*).

Kaitsealal kaitstakse veel kaitsealuseid loomaliike, milleks on liivatüll (*Charadrius hiaticula*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), rukkirääk (*Crex crex*), sookurg (*Grus grus*), väiketiir (*Sterna albifrons*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), mustrahñ (*Dryocopus martius*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), põldsiitsitaja (*Emberiza hortulana*), teelehe-mosaiikliblikas (*Euphydryas aurinia*), hahkaruslane (*Phragmatobia lucifera*) ja tume-nõlvaöölane (*Chresotis andereggii*), ning nende elupaiku. Samuti kaitstakse kaitsealuseid taimeliike, milleks on aasnelk (*Dianthus superbus*), kärbesõis (*Ophrys insectifera*), soovalk (*Malaxis monophyllos*), pruun raunjalg (*Asplenium trichomanes*) ja kolmis-seligeeria (*Seligeria patula*), ning nende kasvukohti.

Vastavalt looduskaitseaduse (edaspidi LKS) §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus, samuti loodus- või linnudirektiivi rakendamine. Pakri maastikukaitseala kaitse all olemise eelduseks on alale eesmärgiks seatud väärtuste haruldus,

ohustatus ja tüüpilisus, teaduslik ja esteetiline väärtus ning loodus- ja linnedirektiivi rakendamine.

Kaitsealal paljandub Põhja-Eesti rannikule tüüpilise klindi esinduslik osa, mis annab alale suure esteetilise väärtuse. Pakri klindipoolsaar on 12 km pikk, 5 km lai ja selle pindala on umbes 35 km². Klindipoolsaare piires eristatakse viit pankat: Paldiski, Uuga, Pakri, Leetse ja Lahepere pank. Poolsaart ääristav astang on kuni 24 m kõrge, poolsaare keskel tõuseb paeplatoo mõnemeetrise astangutega isegi kuni 30 m üle merepinna. Just Pakri panga osa on Põhja-Eesti kõige võimsam ja esinduslikum näide. Alal on suur teaduslik väärtus, sest seal asuvad Pakerordi lademe ning Pakri ja Leetse kihistu stratotüübid (tüüpläbilõiked).

Kaitseala maastik on üldjoontes hästi säilinud. Maastiku moodustavad looduslikud kooslused koos kultuurmaastikega. Ehitustegevus pole ala maastikuilmet oluliselt mõjutanud. Selle tõttu on säilinud ka traditsioonilised pärandmaastikud. Pärandmaastikuks peetakse mingi piirkonna jaoks iseloomulikku maastikku, mis on tekkinud inimese ja looduse kaua kestnud ühistegevusel. Maastikuilme muutused tulenevad ka ehitustegevusest, seetõttu on oluline säilitada olemasolevat asustusstruktuuri. Asustusstruktuuri säilitamisega hoitakse nii traditsioonilist maastiku tervikpilti, kui ka säilitatakse kaitse-eesmärgiks olevad loodusväärtused. Kaitseala tsoneeringu koostamisel on arvestatud aladega, kuhu hoonete rajamist on võimalik kaaluda.

Haruldased ja ohustatud looduslikud ranniku-, magevee-, niidu-, soo-, paljandite- ja metsakooslused. Loodus- ja linnudirektiivi rakendamine. Pakri maastikukaitsealal asuvad looduslikud ranniku-, magevee-, niidu-, soo-, paljandite- ja metsakooslused – rannikulõukad (1150*), laiad madalad lahed (1160), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (1630*), vähe- kuni keskoitelised kalgiveelised järved (3140), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), lood (alvarid – 6280*), puisniidud (6530*), allikad ja allikasood (7160*), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad – 9180*) – on haruldaste ja ohustatud kooslustena lisatud loodusdirektiivi I lissasse. Tärniga tähistatud esmatähtsate elupaigatüüpide kaitse tagamisel on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus. Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja nende elupaiku ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 punkti 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele.

Rannikumere elupaigatüüp **rannikulõukad (1150*)** on madalad, merega veel ajutiselt ühenduses olevad rannikujärved, mis on tekkinud madalate abajate ja lahtede eraldumisel merest. Rannikulõukad asuvad kaitsealal Suur- ja Väike-Pakri saarte vahel. **Laiad madalad lahed (1160)** on lainetuse eest kaitstud madalaveelised lahed, mis asuvad samuti Pakri saarte vahel. **Esmased rannavallid (1210)** on lainete poolt kuhjatud liiva-kruusavallid või klibuvallid veepiiril või selle lähedal ja neid leidub Suur- ja Väike-Pakril. **Püsitaimestuga kivirannad (1220)** hõlmavad jämedast kruusast ja veeristikust rannavalle ning kiviseid moreenrandu, kuhu tormilained tavaliselt ei ulatu ning kus on kujunenud või kujunemas püsitaimestu. Neid on Suur- ja Väike-Pakril. **Merele avatud pankrannad (1230)** on üksnes murrutusjärsakuga pangad merelainete otsese mõju piirkonnas. Pakri poolsaarel ja saartel leidub pankrandasid laialdaselt. **Väikesaared ning laiud (1620)** on alla 10 ha suurused saared ja laiud. Taimkate on neil väga hõre, kohati paljastuvad

pealiskorra kivimid. Kaitsealal leidub seda elupaigatüüpi Suur- ja Väike-Pakri vahel.

Rannaniidud (1630*) on lauged madalakasvuliste taimedega looduslikud või poollooduslikud rohumaad. Kaitsealal on see elupaik levinud Väike-Pakril ja Suur-Pakril. Elupaigatüübi **vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140)** alla kuuluvad nii selge veega lubjarikkad järved kui ka kollase või pruunika veega lubja- ja humiinainerikkad järved. Kaitsealal asub neid elupaiku nii Suur- kui ka Väike-Pakril. **Kadastikud (5130)** on poollooduslikud kooslused, kus kadakas katab vähemalt kolmandiku alast. Kaitsealal leidub seda elupaigatüüpi Väike- ja Suur-Pakril. Elupaigatüübi **kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*)** alla kuuluvad poollooduslikud liigirohked aruniidud kuivadel ja poolkuivadel lubjarikastel muldadel, samuti sürjaniidud. Kaitsealal leidub elupaigatüüpi nii poolsaarel kui ka Pakri saartel. **Lood (alvarid – 6280*)** on väga õhukese mullakihiga poollooduslikud kooslused, mis katavad tasaseid paepealseid alasid. Need on kuivad või väga kuivad kasvukohad. Kaitsealal on see elupaigatüüp levinud poolsaarel ja Pakri saartel. **Puisniidud (6530*)** on liigirikka taimestikuga pärandkooslused, kus avatud niidulapid vahelduvad väikeste puudetukkade ja põõsastega. Kõige rohkem on Eestis puisniite säilinud läänesaartel, Lääne- ja Pärnumaal. Kaitsealal leidub seda elupaika poolsaarel ja Pakri saartel.

Elupaigatüüp **allikad ja allikasood (7160*)** hõlmab eelkõige allikasoid, kuid ka ümbritseva soota allikaid. Elupaigatüüp paikneb seal, kus põhjavesi voolab või igritseb maapinnale: nõlvade või veerude jalamil või veekogude kaldaalal. Eestis leidub allikasoid eelkõige Pandivere ja Sakala kõrgustiku äärealadel ja Saaremaal. Pakri maastikukaitsealal asub elupaigatüüp Pakri poolsaare idaküljel. **Liigirikkad madalsood (7230)** on soode esimene arenguaste, kus taimed saavad suurema osa toitainetest lubjarikkast põhjaveest. Pakri maastikukaitsealal leidub madalsoid Suur- ja Väike-Pakril.

Vanad loodumetsad (9010*) on inim mõjuta või vähese inim mõjuga metsad. Intensiivse metsamajandamise tõttu on vanadele loodumetsadele iseloomuliku puistuga metsad kadumisoos. Kaitsealal leidub seda elupaigatüüpi Pakri saartel. **Vanad laialehised metsad (9020*)** kui üleminek läänetaiga ja nemoraalsete metsade vahel on Eestis haruldane elupaigatüüp, kuna seda leidub võrdlemisi väikeste laikudena piiratud aladel. Pakri maastikukaitsealal leidub seda elupaigatüüpi poolsaarel ja eriti rohkesti Pakri saartel. **Soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*)** ohustab kuivendamine, samas on see elupaigatüüp Eestis tüüpiline niisketel aladel levinud kooslus, mida Pakri maastikukaitsealal leidub Pakri saartel. **Rusukallete ja jäärakute metsad (9180*)** ehk pangametsad on pankranniku rusukallete liigirikkad laialehised metsad. Need kasvavad väga kitsal, selgesti eristataval alal eelkõige Põhja-Eesti pankranniku jalamil. Kaitsealal levib see elupaigatüüp Pakri poolsaarel.

Pakri maastikukaitseala on rikas haruldaste ja ohustatud linnuliikide poolest ning see on oluline ala veelinnustiku kaitsel Eestis. Kaitseala on oluline peatus- ja koondumispaik rändlindudele ja hõlmab Pakri linnuala. Ala kaitse-eesmärgiks on nimetatud 26 linnuliiki.

Merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) on vähearvukas ja spetsiifilise elupaiganõudlusega I kaitsekategooriasse kuuluv haukaline, kes on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi (2008) ohulähedases seisus. Eestis aasta läbi elava merikotka eelistatud pesapaigaks on enamasti suurte veekogude lähedusse jäävad vanad metsad, kus pesa rajatakse kõige sagedamini valgusküllases kohas kasvanud männile või haavale. Saagijahile lendab merikotkas kuni 19 km kaugusel paiknevatele veekogudele. 1970. aastatel oli merikotkas Eestis väljasuremisohus,

viimasel kahel kümnendil on liigi arvukus aga pidevalt suurenenud. Kotkaklubi andmetel elas 2012. aastal Eestis hinnanguliselt 220–250 merikotkapaari. Merikotkast ohustavad enim keskkonnamürgid, sealhulgas pliihaavlite ja muu pliidi sisaldava laskemoona kasutamine, sobivate pesapuude nappus ja pesapaikade hävimine, pesitsusaegne häirimine, toitumisalade kvaliteedi halvenemine ning hukkumine elektriliinides, teedel ja tuuleparkides. (Merikotka kaitse tegevuskava 2013–2017, Kotkaklubi)

Sookurg (*Grus grus*) on Eestis üldlevinud väikesearvuline haudelind ja arvukas läbirändaja, kes kuulub III kaitsekategooriasse ning kes on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi (2008) ohuvälises seisus. See kureline pesitseb hõredates lage- ja põõsassoodes, lamminiitudel ning kohati ka roostikes ja raiesmikel. Rändel teevad sookured vahepeatusi kultuur- ja avamaastikel, nõmmedel ja rannaniitudel. Eestis pesitseb ligi 8% ja sügisrändel peatub 10% Euroopa sookurgedest. Eestis on sookure arvukus viimastel aastakümnetel suurenenud üle 20 korra ja ulatub hinnanguliselt 6500–7500 paarini. Peamised ohutegurid on pesitsusala maastiku muutmine, maaparandustööd, karjatamine, kütmine ja häirimine pesitsusajal. (Sookure kaitse tegevuskava 2009–2013, Aivar Leito, 2008) Sookurg kuulub loodusmälestiste hulka.

Tutkas (*Philomachus pugnax*) on haruldane haudelind ja arvukas läbirändaja, kes kuulub I kaitsekategooriasse ning on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi (2008) ohustatud seisus. See rästasuurune kahlajate hulka kuuluv kurvitsaline eelistab elupaigana niiskeid madala rohuringega avamaakooslusi (jõe- ja järveluhad, rannaniidud, madalsood) ning pesa rajab maapinnale lohku. Kevaditi peavad isased tutkad mänguplatsidel salkadena turniire. Tutka arvukus on kogu Euroopas viimastel aastakümnetel katastroofiliselt kahanenud. Eestis säilinud tutka asurkonna suurus on hinnanguliselt 10–30 pesitsevat emaslindu. Liigi taandumise peamiseks põhjuseks peetakse sobivalt majandatavate rohumaade kadumist ja väikekiskjate arvukuse suurenemist, kuid mitme potentsiaalselt kriitilise või suure tähtsusega teguri mõju on teadmata. (Tegevuskava tutka (*Philomachus pugnax*) kaitse korraldamiseks Eestis aastateks 2010–2013, Eve Mägi ja Hannes Pehlak)

Laululuik (*Cygnus cygnus*) on harv haudelind ja arvukas läbirändaja, kes kuulub II kaitsekategooriasse ning kelle ohustatus on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi (2008) mittehinnatav. See kollase nokkalaiguga haneline peatub läbirändel madalatel merelahtedel, järvedel ja üleujutatud luhtadel. Lauluik on Eestis harv talvitaja, talvitujate arvukus sõltub jääoludest. Harva jääb lauluik peamiselt rabajärvedele pesitsema, hinnanguliselt pesitseb Eestis 150–200 paari lauluiki (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013) lauluiki.

Väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*) Eestis ei pesitse ja teda võib kohata meil vaid läbirändel peamiselt aprillis ja mais ning oktoobris ja novembris, üksikud isendid talvituvad. Väikeluik kuulub II kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi (2008) ohustatud seisus. Kevadise rände ajal on Eestis kuni 60 000, sügisel üle 21 000 linnu. Talvituma jääb väikeluiki Eestisse vähe, vaid 30–50 lindu. Euroopas pesitseb kuni 11 000 paari (peamiselt Venemaal), Euroopas talvitub kuni 20 000 lauluike. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013)

Kühmnokk-luik (*Cygnus olor*) on Eesti merelahtedel ja saartel tüüpiline, siseveekogudel

haruldane haudelind. Kümnnokk-luik saabub Eestisse jää sulamise aegu märtsis, linnud lahkuvad novembris või veel hiljem. Osad jäävad soojadel talvedel talvituma, osad on inimeste toitmise tõttu paigalinnud. Kümnnokk-luik pesitseb Euroopa ja Aasia parasvöötmes. Eestis pesitseb 3500–4000 paari, Euroopas 86 000 – 120 000 paari. Euroopas talvitub üle 260 000 isendi. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel on tegemist ohuvälise liigiga. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013)

Kalakajakas (*Larus canus*) on Eestis tüüpiline rannikualade lind, keda võib Eestis kohata aasta läbi. Kalakajakaid on Eestis 10 000–15 000 pesitsupaari ja nende arvukus on stabiilne (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013). Euroopas on umbes üks miljon pesitsupaari. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel on tegemist ohuvälise liigiga.

Jääkoskel (*Mergus merganser*) on tüüpiline väikesearvuline haudelind rannikul, saartel, Põhja- ja Lääne-Eesti siseveekogudel ja Koiva jõgikonnas. Jääkosklat võib Eestis näha märtsi algusest kuni novembrini, avamerel võib liiki kohata ka talvel. Pesitsejaid on 1500–2000 paari, talvitujate arvukus 4000–9000, arvukus on stabiilne (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013). Euroopas on jääkosklaid suvel eri andmetel 35 000–74 000 paari, talvel veidi rohkem. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel on tegemist ohuvälise liigiga.

Hahk (*Somateria mollissima*) on kahaneva arvukusega väikesearvuline haudelind meresaartel ja laidudel. Inimtegevuse tagajärjel on haha arvukus kiiresti kahanenud nii Eestis kui ka mujal Euroopas. Hinnanguliselt on Eestis 2000–4000 haudepaari. Viimastel aastatel on liigi arvukus oluliselt vähenenud. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013)

Punajalg-tilder (*Tringa totanus*) on märgade ja niiskete rannikualade lind. Heaks elupaigaks on talle mereäärsed soolaksood, madalsood ja rabad. Ta on levinud lind ka niisketel heinamaadel ja luhtadel. Punajalg-tilder kuulub III kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohuvälise liik. Hinnanguliselt pesitseb Eestis 3000–6000 paari punajalg-tildreid, kuid nende arvukus väheneb (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013). Punajalg-tildrit võib meil kohata aprillist oktoobrini.

Roo-loorkull (*Circus aeruginosus*) on kogu Eestis levinud väikesearvuline haudelind. Roo-loorkull kuulub III kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohuvälise liik. Roo-loorkulli jaoks on kõige sobivam pesitsusbiotoop vees kasvav, vähemalt 1,5 m kõrgune kaldataimestik, eeskätt pilliroog, kõrkjastik ja hundinuiad. Pesitsuskohaks valib lind tiheda roostiku, milles leidub vana (eelmise talve) pilliroogu ja mille kõrgus on keskmiselt 2,4 m. Samas pesitseb roo-loorkull ka roostunud laidudel ja rannaniitudel ning koguni põldudel, kuid kõrgeima pesitsusedukusega on roostikes pesitsevad paarid. Kuna roo-loorkullid hakkavad pesitsema väga vara, siis on eelmise aasta pilliroo säilimine talle roostikulindudest kõige olulisem. Suure koduterritooriumi vajaduse tõttu on eriti tähelepanuväärsed alad liigi jaoks vähemalt 100 ha pindalaga roostikud. Roo-loorkulli pesitsusaegseks arvukuseks on aastatel 2008–2012 hinnatud 800–1300 paari ja liigi arvukuse seis on ajavahemikus 2001–2012 hinnatud mõõdukalt suurenevaks. Liigi esindatust kaitstavatel aladel hinnatakse heaks. (Roostikulindude kaitse tegevuskava eelnõu; Eesti Ornitoloogiaühing, 2013; Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine

arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013)

Rukkirääk (*Crex crex*) on rändlind, kes on pesitsusajal levinud vaid Euraasias. Liik on lisatud enamiku Euroopa riikide punasesse nimestikku ja on Euroopas kaitset vääriv liik. Rukkirääk kuulub III kaitsekategooriasse ja kuna liigi seisund on Eestis hea, on ta Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohuväline liik. Rukkirääk on tänapäeval üle Eesti laialt levinud haudelind, kes asustab erinevaid avamaastikke. Rukkiräägu arvukus on suurim niisketel rohumaadel. Räägul on kindlad elupaigaeelistused: taimestik peab olema vähemalt 20–30 cm kõrge, et rääk saaks selsesse varjuda, ja suhteliselt hõre. Räägule ei sobi liigtihe taimestik, mis tekib hästi väetatud või kasutamata rohumaal. Kuigi rukkirääk on Eestis laialt levinud, on tema arvukus viimasel kümnendil pidevalt vähenenud, haudepaaride arv on hinnanguliselt 30 000 – 50 000. (Rukkiräägu (*Crex crex* L.) kaitse tegevuskava 2012–2016 koostamine, J. Elts, 2011; Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013)

Väiketiir (*Sterna albifrons*) on Eesti rannikul ja laidudel pesitsev harv haudelind. Väiketiir kuulub III kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohulähedane liik. Ohutegurid on häirimine ja rannikualade kinnikasvamine. Eestis on hinnanguliselt 150–300 haudepaari ja viimastel aastatel on väiketiirude arvukus Eestis arvatavasti kahanenud (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012; Elts *et al.*, 2013).

Jõgitiir (*Sterna hirundo*) on Eesti ranniku tüüpiline haudelind, kes saabub Eestisse mais ja lahkub septembris. Jõgitiir kuulub III kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohuväline liik. Jõgitiire pesitseb Eestis 6000–9000 paari ja arvukus on stabiilne (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Randtiir (*Sterna paradisaea*) on tüüpiline Eesti rannikutel ja saartel pesitsev haudelind, kes saabub Eestisse aprilli lõpus või mai alguses ja lahkub juulis-septembris. Randtiir kuulub III kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohuväline liik. Eestis pesitseb 8000 – 12 000 paari randtiire, arvukus suureneb mõõdukalt (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Musträhn (*Dryocopus martius*) on stabiilse arvukusega lind, kes on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi ohuvälises seisus ja looduskaitseaduse alusel arvatud III kaitsekategooria liikide hulka. Elupaigana eelistab musträhn suuri okasmetsi, männi-segametsi, kõrgetüvelisi hõredaid männikuid, raiesmikke ja põlendikke. Musträhni ohustab sobilike elupaikade pindala vähenemine. Musträhn rajab igal aastal uue pesaõõnsuse ja valmistab nii palju pesakoopaid teistele metsaasukatele. Hinnanguliselt pesitseb Eestis 6000–9000 paari musträhne ja nende arvukus on stabiilne (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Vööt-põosalind (*Sylvia nisoria*) on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi ohuvälises seisus ning arvatud looduskaitseaduse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria liikide hulka. Vööt-põosalind elutseb peamiselt rannikul ja saartel, Lääne-Eestis on liik harilik, mujal on arvukus väiksem. Eestis pesitseb 5000 – 10 000 paari ning arvukus väheneb mõõdukalt (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*) on tüüpiline suuremate leht- ja segametsade ning vanade

kuusikute liik. Ida-Eestis on väike-kärbsenäpp harilik, Lääne-Eestis väikesearvuline haudelind. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on väike-kärbsenäpp ohuvälises seisus ning arvatud III kaitsekategooria liikide hulka. Väike-kärbsenäppe pesitseb Eestis 200 000 – 300 000 paari ning nende arvukus on stabiilne (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Põldtsiitsitajat (*Emberiza hortulana*) võib Eestis kohata põhiliselt Lääne- ja Põhja-Eesti kultuur- ja avamaastikel, mis vahelduvad põõsastike ja võsastunud aladega. Liik eelistab rannikulähedasi alasid ning on väikesearvuline haudelind. Põldtsiitsitaja kuulub II kaitsekategooriasse ning Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel on tegemist ohualti liigiga. Ohutegurid on põllumaade pindala vähenemine ja niidualade võsastumine. Eestis pesitseb 300–500 paari ning arvukus väheneb mõõdukalt (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013). Viimase 40 aasta jooksul on arvukus kahanenud ligi paarkümmend korda (Põldtsiitsitaja kaitse tegevuskava eelnõu).

Sõtkas (*Bucephala clangula*) on üldlevinud väikesearvuline haudelind ja arvukas läbirändaja. See peamiselt metsa- ja rabajärvede või vooluvee läheduses elav haneline pesitseb enamasti musträhni vanades pesaõõnsustes või pesakastides. Sõtkas talvitub järvedel, veehoidlatel, suurtel jõgedel ja varjulistel rannavetel. Liiki ohustab veekogude reostumine ja linnujaht. Sõtka pesitsevate paaride arvukus on mõõdukalt suurenenud, hinnanguliselt pesitseb meil 3000–5000 paari (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Punaselg-õgija (*Lanius collurio*) on Eestis üldlevinud harilik haudelind, kes kuulub III kaitsekategooriasse ning kes on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi ohuvälises seisus. See rästasuurune värvuline eelistab elupaigana mitmesuguseid poolavamaastikke (põõsasniidud ja -sood, lookadastikud, võsa, raiesmikud, metsaservad, pargid) ning rajab pesa tavaliselt põõsasse. Hinnanguline pesitsuspaaride arvukus on 40 000 – 60 000 haudepaari ning arvukus väheneb mõõdukalt (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013). Liiki ohustab väikekiskjate suur arvukus.

Nõmmelõoke (*Lullula arborea*) on meil üldlevinud, aga väikese arvuline haudelind (10 000 – 20 000 paari), kes elutseb peamiselt nõmmemetsades, loopealsetel ja raiesmikel. Sageli võib nõmmelõokest kohata ka võsastuma hakanud vanadest karjääridest. Kevadel saabub märtsis, sügisel lahkub oktoobris, üksikud linnud jäävad talvituma. Eestis on nõmmelõoke III kaitsekategooria liik, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on liik ohuvälises seisus. Euroopas on liik levinud kõikjal, kuid enim arvukamad populatsioonid asuvad Belgias, Saksamaa idaosas ja Põhja-Inglismaal. Peamised ohustajad on röövlinnud ja väikekiskjad.

Tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*) on Eesti rannikul harv haudelind, aga tavaline läbirändaja ja talvitaja. Tõmmuvaeras kuulub III kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohuvälise liik. Hinnanguliselt on Eestis 150–300 tõmmuvaerese haudepaari, viimastel aastatel on liigi arvukus Eestis tugevalt vähenenud (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Krüüsel (*Cephus grylle*) on Eestis haruldane haudelind, kes pesitseb ainult Loode-Eesti klindil, läbirändajana ja talvitujana on teda väikesearvuliselt ka merel. Krüüslid elavad mere ääres olevatel kivistel kaldajärsakutel ja -pankadel. Nad on üpris varjulise eluviisiga linnud ning pesa rajavad nad

enamasti raskesti ligipääsetavatesse kohtadesse: kaljulõhed, pangaalused jms kohad. Eesti tingimustes pesitsevad nad kaljustel ja kivistel randadel ning laidudel. Krüüsel kuulub II kaitsekategooriasse ja Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel on tegemist ohuallikaliigiga. Liiki ohustab häirimine. Eestis pesitseb krüüseid 10–20 paari, talvitujana viibib 100–500 isendit; liigi arvukus on praegu stabiilne (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Liivatüll (*Charadrius hiaticula*) on Eesti mererandades üldlevinud haudelind. Liivatüll pesitseb liival või kivi- ja liivaklibul rannikute ääres ja harvem kruusaaukudes. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel on tegemist ohulähedase liigiga. Ohutegurid pole teada. Samas on viimastel aastatel liivatüllide arvukus Eestis mõõdukalt vähenenud, hinnanguliselt on Eestis 1000–2000 pesitsevat paari (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Tuttpütt (*Podiceps cristatus*) on meil tavaline haudelind mererannikul ja suurematel järvedel. Ta on suurim pütt Eestis, umbes varesesuurune, ehitab pesa (tavaliselt ujupesa) veepinnale. Tuttpütt ei kuulu kaitstavate liikide hulka. Teda ohustab otsene häirimine ja pesapaikade kahjustamine inimese poolt. Eestis pesitseb umbes 2000–3000 paari, talvitub 50–500 lindu (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Suur-mosaiikliblikas (*Scarce Fritillary*) on keskmise suurusega liblikas, aga mosaiikliblikatest üks suurimaid. Tiibade siruulatus kuni 47 mm. Tiibade ülaküljel on kolmevärviline: kollakaspruun mustja joonisega ja valkjaskollane kuni ruugete vöötitega tiibade välisserval. Elupaigaks on niisked metsaservad ja soised metsad. Liik on levinud Kesk-Prantsusmaal, Ungaris, Bulgaarias, Rumeenias, Taanis, Rootsis, Soomes, Lätis ja Leedus. Eestis on liik levinud kogu alal, aga kohati. Liik kuulub III kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase raamatu (2008) järgi kuulub puuduliku andmestikuga liikide hulka. Ohutegurid on elupaikade võsastumine ja killustumine.

Teelehe-mosaiikliblikas (*Euphydryas aurinia*) on keskmise suurusega liblikas, kelle tiibade siruulatus on kuni 41 mm. Tiibade ülaküljel on kolmevärviline: kollakaspruun põhivärvus mustja joonisega ja kollakate tähnidega. Elupaigaks on niisked või soostunud niidud ja võrdlemisi kuivad alvarid. Levinud on teelehe-mosaiikliblikas Euroopas, Aasias kuni Kaug-Idani välja, Eestis kogu territooriumil lokaalselt. Teelehe-mosaiikliblikas kuulub III kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi kuulub puuduliku andmestikuga liikide hulka. Ohutegurid on niitude ja karjamaade võsastumine ja põllumajanduses kasutatavad kemikaalid.

Suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*) on suhteliselt väike päevaliblikas, kuid suurim Eesti kuldtiiblase hulgas. Tiibade siruulatus on kuni 27 mm. Tiibade ülaküljel on läikivpunane, tumeda joonisega. Suur-kuldtiib elab luhtadel ja jõelammidel, soistel niitudel ja veekogu kallastel. Euroopas on suur-kuldtiib hajusalt levinud liik ning viimasel ajal pigem taandumas. Eestis läheb liigil hästi ning tema levila on laienenud, teda leidub üle kogu mandriosa, enam Kagu-Eestis. Suur-kuldtiib kuulub III kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi kuulub ohuväliste liikide hulka. Suurim ohutegur Euroopas on soode kuivendamine.

Nõmmnelk (*Dianthus arenarius*) on madal sinakasroheline mätasjalt kasvav taim nelgiliste sugukonnast. Eestis kaitstakse nõmmnelgi endeemset alamliiki (*Dianthus arenarius* spp. *arenarius*), mille leiukohad on teada vaid Baltimaadest ja Rootsist. Eestis leidub kaitsealuse

alamliigi leiukohti kõige rohkem Harju ja Põlva maakonnas. Elupaigaks on nõmmnelgile valgusrohked männimetsad, loopealsed, lited, liivikud, peamiselt kasvab taim rannikul. Nõmmnelk kuulub II kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on ta ohualdis liik. Ohutegurid on metsastumine ja liivikute kinnikasvamine, ehitustegevus, teeservade võsastumine ja rannikualade puhkepiirkondades ka ülemäärane tallamine (Nõmmnelgi kaitse tegevuskava eelnõu).

Madal unilook (*Sisymbrium supinum*) on lamavate või tõusvate varte ja väikeste valgete õitega väike taim, mis kasvab loodudel ja paepaljandil, paemurdudes; taim on lubjalembene. Levila on Euroopas kahe keskmega: Prantsusmaa ja selle ümbrus ning Läänemeremaad. Eestis kasvab unilook levila kirdepiiril peamiselt Lääne- ja Põhja-Eestis. Madal unilook kuulub II kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on tegemist ohulähedase liigiga. Peamine ohutegur on kasvukohtade kamardumises. Taime kasvukohad on inimtekkelised ja nende säilimiseks on vajalik inimõju jätkumine. (Madala unilooaga kaitse tegevuskava eelnõu)

Soohiilakas (*Liparis loeselii*) on väike, üleni rohekas-kollakas sootaim, mis kasvab lubjarikastes soodes ning soistel jõe- ja järvekallastel. Taim on mitmeaastane, õitseb juunis ja juulis. Soohiilakas on levinud Ahvenamaal ja selle naabruses oleval Rootsi rannikul. Eestis on taim levinud paiguti, tavalisem leviala jääb Lääne-Eesti rannikule. Soohiilakas kuulub II kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel on liik ohualdis. Ohutegurid on soode kuivendamine ja turba võtmine.

Emaputk (*Angelica palustris*) on vaolise, seest õõnsa varrega ja valgete õitega kahe- kuni mitmeaastane sarikaline, mis kasvab niisketel ja märgadel niitudel, merelähedastel aladel mineraal- või soomuldadel. Taim on levinud Kesk-Euroopast Ida-Siberini ja Kesk-Aasiani. Eestis kasvab taim põhiliselt läänesaartel ja Lääne-Eesti rannikualadel ning Tartu ümbruses. Emaputk kuulub II kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on see ohualdis liik. Ohutegurid on metsamajanduslik tegevus, soode kuivendamine ja turba võtmine, ranna- ja luhaniitude majandamata jätmise ning ehitustegevus (Emaputke kaitse tegevuskava eelnõu).

Jäik keerdsammal (*Tortella rigens*) on Eestis haruldane ja piiratud levikuga liik, mis kasvab vaid väga õhukese mullakihiga kuivadel loopealsetel, kus paljandub ka lubjakivi, ning moodustab mõne sentimeetri kõrguseid tihedaid padjandeid. Liik kuulub II kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on see ohualdis liik. Leitud on liiki peamiselt Rootsis. Eestis leidub liiki laialipillatuna Lääne-Eesti saartel ja Pakri maastikukaitsealal. Kuna jäik keerdsammal vajab kasvuks spetsiifilist elupaika, on ta keskkonnamuutuste osas väga tundlik. Ohuteguriks on niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel.

Hahkkaruslane (*Phragmatobia lucifera*) on keskmise suurusega (tiibade siruulatus 31–38 mm) ööliblikas, kelle segiajamine teiste liblikatega on Eesti oludes vähetõenäoline. Hahkkaruslane on Kesk- ja Lõuna-Euroopas võrdlemisi laialt levinud ööliblikas, kuid Euroopa põhjaosas on liik väga piiratud levikuga. Eestis leidub hahkkaruslast praegu ainult mandriosa loodenurgas ja lähimad populatsioonid jäävad mitmesaja kilomeetri kaugusele. Emaste liblikate lennuvõime pole kuigi hea, mistõttu on väga ebatõenäoline Eesti ala looduslikul teel taasasustamine juhul, kui sinne populatsioon välja sureb. Hahkkaruslane kuulub III kaitsekategooriasse. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on hahkkaruslane puuduliku andmestikuga liik. Peamised

ohutegurid on elupaikade kinnikasvamine ja ehitustegevus. (Hahkkaruslase kaitse tegevuskava eelnõu)

Tume-nõlvaöölane (*Chresotis andereggii*) on keskmise suurusega (tiibade siruulatus 29–32 mm) tumepruun ööliblikas. Ta on peamiselt Kesk- ja Lõuna-Euroopa mäestikes lokaalselt levinud liik. Eesti loodeosas paikneb selle liigi väga eraldatud osaareaal, mis asub lähimatest välismaistest leiukohtadest vähemalt 1600 km kaugusel. Tume-nõlvaöölane kuulub III kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on tume-nõlvaöölane puuduliku andmestikuga liik. Ohutegurid on elupaikade võsastumine ja ehitustegevus. (Tume-nõlvaöölase kaitse tegevuskava eelnõu)

Aasnelk (*Dianthus superbus*) on peene roomava risoomiga püsik, 40–90 cm kõrge. Taim kasvab Skandinaavias, Kesk-Euroopas, Eestis, Siberis, Kaug-Idas ja paiguti ka Kesk-Aasias. Aasnelk eelistab kuiva pinnast, mis on lubjarikas. Eestis kasvab niitudel, puisniitudel ja põõsasloodudel ning on levinud Loode- ja Põhja-Eestis, mujal leidub harva. Aasnelk kuulub II kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on tegemist ohustatud liigiga. Ohutegurid on ehitustegevus, kasvukohtade võsastumine ja liigne korjamine.

Kärbesõis (*Ophrys insectifera*) kasvab niisketel niitudel, allikasoodes ja lookadastikes. Taim on mitmeaastane, õitseb juunis ja juulis. Levinud on Euroopa kesk- ja lääneosas. Eestis on kärbesõis oma levila kirdepiiril. Liiki leidub paiguti, põhiliselt Lääne- ja Loode-Eestis ja saartel. Kärbesõis kuulub II kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on tegemist ohulähedase liigiga. Ohutegurid on karjamaade ja niitude võsastumine, soode kuivendamine ja turba võtmine.

Soovalk (*Malaxis monophyllos*) on ühe, harva kahe roheline lehe ja pika, õierikka õisikuga rohelineõieline käpaline, mis kasvab madalsoometsades ja -niitudel. Euroopas on taim laialt levinud, kuid taanduv liik. Eestis leidub seda paiguti ja vähearvuliselt Põhja- ja Lääne-Eestis. Soovalk kuulub II kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on soovalk ohualdis liik. Ohutegurid on kuivendamine, turba võtmine ja metsaraie.

Pruun raunjalg (*Asplenium trichomanes*) on väike lubjalembene sõnajalgtaim, mis kasvab kiviaedadel ja paepragudes. Eestis kohtab teda harva, peamiselt läänesaartel ja mandri loodeosas. Pruun raunjalg kuulub II kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on see ohualdis liik. Ohutegurid on kaevandamine, väljakaevamine ja tallamine.

Kolmis-seligeeria (*Seligeria patula*) on väga väike, vaid mõne millimeetri kõrguste võsudega tippkupraline sammal. Liik on Euroopa endem, mis on Eestis oma levila põhjapiiril, kasvades veel ka Lõuna-Rootsis. Eestis on teada ainult üks leiukoht. Kolmis-seligeeria kasvab varjulistel, niisketel lubjakivipaljanditel. Taim kuulub I kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi on liik ohualdis. Ohutegurid on tallamine ja kasvukoha niiskusrežiimi muutumine.

Lisaks eespool nimetatud loodusväärtustele on Pakri maastikukaitseala kaitse all hoidmine oluline teistegi haruldaste ja ohustatud taime- ja loomaliikide kaitseks. Samas pole nende kõikide eraldi kaitse-eesmärgina nimetamine vajalik, kuna eesmärgiks seatavate katusliikide, nende elupaikade ja koosluste kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab kaudselt ka nende kaitse. See tähendab, et

kaitsekorra väljatöötamisel on lähtunud kaitse-eesmärgina loetletud liikide ja koosluste ökoloogilistest nõudlustest. Seeläbi tagatakse kaitse kõikidele liikidele, kelle elupaigaks on kaitse-eesmärgiks olev kooslus, või ka neile liikidele, kelle elupaigaeelistused sarnanevad eesmärgina loetletud katusliikide omadega. Kaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud need kooslused ja kaitsealused liigid, kelle kaitse jaoks on tegemist esindusliku ja soodsa seisundi säilitamiseks olulise alaga. Kaitse-eesmärgiks on seatud ka need liigid, kelle kaitse sellel alal on loodus- või linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus või kelle soodsa seisundi säilimiseks pikaajaliselt (säilimiseks pikas perspektiivis) ei piisa ainult isendikaitsest. Teisi kaitsealuseid liike ei ole kaitsekorra määramisel aluseks võetud, kuid nende puhul on arvestatud, et eesmärgiks seatavate katusliikide ja koosluste alusel kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. Kaitse-eeskirjas sätestatud kaalutlusõiguse teostamisel sisustatakse nende liikide puhul kaitse-eesmärgi saavutamist (LKS § 14 lõige 2) LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse kaudu. Teiste sõnadega tuleb nende liikide puhul kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tegevusteks ja kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud tegevusteks nõusolekut andes arvestada, et kavandatud tegevus ei oleks vastuolus LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse põhimõtetega. Isendikaitse väldib konkreetsete isendite surmamist, kahjustamist ja hävitamist, kuid ei taga nende liikide elupaikade säilimist sellises mahus, et oleks tagatud nende liikide püsiv pikaajaline säilimine nende levikualal.

Teadaolevatest kaitsealustest taimeliikidest, mida ei ole kaitseala kaitse-eesmärgiks seatud, asuvad kaitsealal II kaitsekategooriasse kuuluvad mustpeasammal (*Catoscopium nigratum*), tundra vasksirbik (*Warnstorfia tundrae*), kurdsammal (*Rhytidium rugosum*), turd-lühikupar (*Brachythecium turgidum*), täpiline sõrmkäpp (*Dactylorhiza cruenta*), rand-tarn (*Carex extensa*), karvane lippernes (*Oxytropis pilosa*) ning III kaitsekategooriasse kuuluvad põõsasmaran (*Potentilla fruticosa*), müürkevadik (*Draba muralis*), pae-kolmissõnajalg (*Gymnocarpium robertianum*) kaljukress (*Hornungia petraea*), longus rippammal (*Antitrichia curtispindula*), tõmmu pungsammal (*Bryum neudamense*), kalrulauk (*Allium ursinum*), aas-karukell (*Pulsatilla pratensis*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), kahjkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), suur käöpõll (*Listera ovata*), hall käpp (*Orchis militaris*), rohekas käokeel (*Platanthera chlorantha*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), vööthuul sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kuradi sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*), laialehine neuvaip (*Epipactis helleborine*) ja tumepunane neuvaip (*Epipactis atrorubens*). Nende liikide korral tuleb arvestada, et kaitseala valitseja võib tuginedes LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse sätetele seada lisaks kaitse-eeskirjas esitatud piirangutele liigispetsiifilisi tingimusi, mis on vajalikud isendikaitseks.

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Pakri maastikukaitseala on moodustatud 5. mai 1998. a Vabariigi Valitsuse määrusega nr 97 „Leigri looduskaitseala ja Pakri maastikukaitseala kaitse alla võtmine, kaitse-eeskirjade ja välispiiride kirjelduste kinnitamine”. Pakri hoiuala on moodustatud 16. juuni 2005. a Vabariigi Valitsuse määrusega nr 144 „Hoiualade kaitse alla võtmine Harju maakonnas”. Käesoleva määrusega liidetakse maastikukaitsealaga Pakri saarte maismaaosas olev Pakri hoiuala osa, nii et saartel moodustub üks kaitsealune loodusobjekt – maastikukaitseala. Pakri poolsaarel laiendatakse kaitseala piirnevatel aladel niidu- ja metsaelupaikade ning loomaliikide kaitseks. Kaitseala laiendus moodustab kitsa mereäärse riba, mis on puhvriks mere ääres kõrguvalle Pakri paekaldale. Piiri muutmine on põhjendatud ühtlase puhverala loomiseks panga serval, teisalt asub alal rohkelt looduskaitsealuseid taimeliike (nõmmnelk, aasnelk, erinevad käpalised). Sihtkaitsevööndisse

tsoneeriti krüüsli elupaigad ja loodusdirektiivi metsa- ja sooelupaigatüübid, mille kaitsmine pole piiranguvõõndis võimalik, kuna nende elupaigatüüpide kaitseks on oluline hoiduda majandustegevusest.

Pakri maastikukaitseala hõlmab täielikult Suur-Pakri ja Väike-Pakri saare, Pakri poolsaarel oleva klindi ning sellega külgnevad niidu- ja metsakooslused. Ala jätkuv kaitse all hoidmine ja laiendamine on oluline soostiku maastikuilme ja funktsioneerimise säilimise, kaitsealuste liikide ning loodusdirektiivi ranniku-, mageveekogu, niidu-, soo-, paljandite- ja metsaelupaigatüüpide kaitse eesmärgil.

Pakri maastikukaitsealal asub ka kõige tuntum ja monumentaalsem loodusemälestis – Põhja-Eesti paekallas (klint). Paldiski piirkond on ala, kus klint jõuab saartelt mandrile (Pakri poolsaar) ja kus klindi eksponeeritus on Eestis oludes täiuslik. Klindilõikude kogupikkus saartel ja poolsaarel on kuni 20 km ja kõrgus Pakri neemel kuni 25 m. Pakri on Eestis ainuke paene poolsaar, sarnane on vaid Osmussaar. Ainult Pakri poolsaarel paljandub klint ka n-ö külglõikes, mis võimaldab jälgida kihtide lõunasuunalist kallakust – geoloogilised kihid, mis Paldiski linnas asuvad merepiiril, on neeme juures 15 m kõrgusel. Pakri neemelt umbes 200 m sisemaa poole jääb paeklibu alla väike astang, kus avaneb kogu Kukruse lade ja alumine osa Idavere ladest. Seega võib Pakri poolsaarel jälgida paekihte tunduvalt suuremas ulatuses kui Ontikal, kokku avaneb umbes 50 miljoni aasta jooksul settinud merepõhja läbilõige (Einasto, 1996).

Käesoleva määrusega seatakse kaitse-eesmärgiks kaitsealal asuvad ranniku-, mageveekogu-, niidu-, soo-, paljandite- ja metsaelupaigatüübid. Elupaigatüüpide inventuurid on kaitsealal teinud 1990. aastate keskel Elle Puurmann. Lauri Klein on teinud Pakri poolsaare elupaigatüüpide ekspertiisi aastal 2009. Pärandkoosluste Kaitse Ühing (Toomas Kukk) inventeeris Pakri saartel ja poolsaarel elupaigatüüpe aastatel 2011–2012. Aastal 2012 inventeeris Metsaruum OÜ Väike- Pakri ja Suur-Pakri metsaelupaigatüüpe.

Kaitsealal inventeeritud elupaigatüüpidest moodustavad rannikulõukad (1150*) kaitsealast 0,6% (20,3 ha), nende esinduslikkus on C (arvestatav). Laiad madalad lahed (1160) moodustavad kaitsealast 4,5% (146,2 ha), nende esinduslikkus on C (arvestatav). Esmased rannavallid (1210) moodustavad kaitsealast 1% (31,5 ha), nende esinduslikkus on A–B (väga esinduslik kuni esinduslik). Püsitaimestuga kivirannad (1220) moodustavad kaitsealast 0,7% (23,5 ha), nende esinduslikkus on A–B (väga esinduslik kuni esinduslik). Merele avatud pankrannad (1230) moodustavad kaitsealast 1% (32,4 ha), nende esinduslikkus on A (väga esinduslik). Väikesaared ning laiud (1620) moodustavad kaitsealast 0,2% (5,8 ha), nende esinduslikkus on C (arvestatav). Rannaniidud (1630*) moodustavad kaitsealast 2,9% (95,6 ha), nende esinduslikkus on A–C (väga esinduslik kuni arvestatav). Vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140) moodustavad kaitsealast 0,5% (17 ha), nende esinduslikkus on B (esinduslik). Kadastikud (5130) moodustavad kaitsealast 1,8% (57,2 ha), nende esinduslikkus on B (esinduslik). Kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210) moodustavad kaitsealast 13,8% (445 ha), nende esinduslikkus on A–C (väga esinduslik kuni arvestatav). Lood (alvarid – 6280*) moodustavad kaitsealast 28,7% (920 ha), nende esinduslikkus on A–C (väga esinduslik kuni arvestatav). Puisniidud (6530*) moodustavad kaitsealast 0,7% (2,4 ha), nende esinduslikkus on B–C (esinduslik kuni arvestatav). Allikad ja allikasood (7160*) moodustavad kaitsealast 0,05% (1,5 ha), nende esinduslikkus on C (arvestatav). Liigirikkad madalsood (7230) moodustavad kaitsealast 1,5% (47,6 ha), nende esinduslikkus on A–B (väga esinduslik kuni esinduslik). Vanad

loodusmetsad (9010*) moodustavad kaitsealast 1% (3,2 ha), nende esinduslikkus on A–C (väga esinduslik kuni arvestatav). Vanad laialehised metsad (9020*) moodustavad kaitsealast 12,7% (406,5 ha), nende esinduslikkus on A–C (väga esinduslik kuni arvestatav). Soostuvad ja soolehtmetsad (9080*) moodustavad kaitsealast 3,8% (120,5 ha), nende esinduslikkus on B–C (esinduslik kuni arvestatav). Rusukallete ja jäärakute metsad (9180*) moodustavad kaitsealast 1,7% (54,5 ha), nende esinduslikkus on B (esinduslik).

Pakri saared on väga olulised paljude linnuliikide, eelkõige vee- ja rannikulindude pesitsus-, toitumis-, koondumis- ja läbirändepaigana. Kaitse-eesmärgiks seatakse kaitsealused linnuliigid sõtkas, väikeluik, laululuik, kümnokk-luik, kalakajakas, jääkoskel, tutkas, hahk, punajalg-tilder, merikotkas, roo-loorkull, rukkirääk, sookurg, väiketiir, jõgitiir, randtiir, musträhn, nõmmelõoke, võöt-põõsalind, väike-kärbsenäpp, punaselg-õgija, põldtsiitsitaja, tõmmuvaeras, krüüsel ja liivatüll ning tuttpütt. Pakri linnustiku kõige silmapaistvam esindaja on **krüüsel**, kelle teadaolev ainuke pesitsuskoht asub Pakri poolsaare tipus ja kelle koloonia Pakri neemel on teada juba ligikaudu saja aasta jooksul. Tema häirimise tõkestamiseks ongi Pakri neemealune rannalõik tsoneeritud sihtkaitsevööndisse (liikumiskeeld 1. maist kuni 31. augustini). Krüüslite koloonia suuruseks on hinnatud 10–20 paari (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012, Elts *et al.*, 2013).

Olulisel määral peatub Pakril kolm linnudirektiivis nimetatud indikaator-linnuliiki (väikeluik, laululuik, sõtkas).

Teistest loomaliikidest on Pakri poolsaarel Pakri neemel 1997. aastal avastatud Eesti esimesed **tume-nõlvaõölase** ja **hahkkaruslase** leiukohad. Järgnevate aastate vaatlused on näidanud, et neid liike leidub piirkonnas stabiilselt. Leitud on nii ööliblike valmikuid kui ka röövikuid. Tume-nõlvaõölast on leitud veel ainult Paldiski lahe lõunaosas Laokülas. Kuigi hahkkaruslast leiti 2011. aastal laiemalt alalt kui seni teada, on 1997. aastast alates teadaolev Pakri neeme populatsioon liigi säilimise seisukohalt olulisim. Praeguseks on liik sellel alal elanud järjepidevalt vähemalt 15 aastat. Mõlema ööliblike lähimad elupaigad on Kesk- ja Lõuna-Euroopa mägedes ja selle tõttu ei ole tõenäoline, et sinne populatsioon saaks eraldatuse tõttu taastuda. (Hahkkaruslase kaitse tegevuskava eelnõu, Erki Õunap, 2011, Tume-nõlvaõölase kaitse tegevuskava eelnõu, Erki Õunap, 2011)

Päevaliblikest on kaitse-eesmärgiks kolm liiki: suur-kuldtiib, suur-mosaiikliblikas ja teelehe-mosaiikliblikas. **Suur-kuldtiib** on kaitsealal levinud Pakri poolsaare idaosas, Pakri metsade sihtkaitsevööndis. **Teelehe-mosaiikliblika** ja **suur-mosaiikliblika** leiukohad on Pakri saartel. Liblikad eelistavad elupaigana niisket looniitu, mida on poolsaarel mitmes vööndis inventeeritud.

Taimeliikidest on Pakri maastikukaitse kaitse-eesmärgiks nõmmnelk, madal unilook, soohiilakas, emaputk, jäik keerdsammal, aasnelk, kärbesõis, soovalk, pruun raunjalg ja kolmis-seligeeria. Nendest liikidest on **kolmis-seligeeria** I kaitsekategooria sammaltaim, mis kasvab Väike-Pakri saare idarannikul paepaljandil. Tegemist on liigi Eestis teadaoleva ainukese leiukohaga (Kolmis-seligeeria kaitse tegevuskava, Kai Vellak, 2014). **Aasnelk** ja **nõmmnelk** on mõlemad II kaitsekategooria liigid, mida on laialdaselt inventeeritud Pakri poolsaare kõigis neljas vööndis ja ka mõlemal Pakri saarel. II kaitsekategooriasse kuuluva **jäiga keerdsambla** kaks kaitsealale jäävat leiukohta on Pakri saartel.

Kaitseala kaitse-eesmärgiks ei ole seatud neid Pakri loodus- ja linnuala elupaigatüüpe ja liike, mis asuvad või on levinud Pakri maastikukaitsealast välja jääval Pakri hoiuala osal. Elupaigatüüpidest kuuluvad siia veealused liivamadalaad (1110), jõgede lehtersuudmed (1130), karid (1170), hallid luited (kinnistunud rannikulited – 2130*) ja jõed ja ojad (3260). Linnuala nimekirjas nimetatud liigid, keda kaitse-eeskiri kaitse-eesmärkides ei kajastata, on viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), merivart (*Aythya marila*), hüüp (*Botaurus stellaris*) ja aul (*Clangula hyemalis*).

Kaitseala maastikku väärtustavad veel järgmised objektid: Pakri poolsaare joad (kokku kuus), mis on tekkinud poolsaare maismaastumise käigus viimase 4000–6000 aasta jooksul. Noored ja veevaesed (suviti kuivavad) joad ei ole kujundanud märgatavaid kanjonorgusid. Kõrgematest jugadest (Põlde, Pakri, Kaasiku, kõrgus 5–6 m) on suurema kaitseväärtusega kaks viimast, madalamatest jugadest (kõrgus 2 m) on väärtuslikem Kersalu kaskaad. Veerikkaim on Pakri juga.

Kaitsealal avanevad mitmel pool paekalda jalamil allikad, tihedamini Kersalu ja Leetse vahelises lõigus. Saartest on allikaid rohkem Väike-Pakril (29). Valdavalt langeallikate (vooluhulk 1–5 l/s) kõrval on poolsaare idarannikul mattunud panga jalamil ka tõusuallikaid ja allikasoid. Viimased on seotud pangametsaga. Langeallikatel on üldiselt kohalik, tõusuallikatel piirkondlik tähtsus. Seoses allikate kui Natura 2000 spetsiifiliste loodusala inventuuriga on Pakri poolsaare idarannikul, maastikukaitseala piires, eraldatud nn Pakri allikaala, mis kuulub Eesti 70 allikaala, sealhulgas 17 mineraalaineterikka allikaala hulka. Pakri allikaalal on fikseeritud 12 allika avanemine, mõõdetud vooluhulgad on 1–10 l/s, allikaala väärtuskategooria on III.

Kaitsealale jäävad suuremad rändrahnud ja kivikülvid kuuluvad suurrahnude (ümbermõõt 10–25 m) hulka. Piiranguvööndisse jäävad Pärnasalu kivikülvid, Ubaniidi kivikülv, Leetse suured rahnud (Leetse rändrahnud) ja Lodurahnud, Väike-Pakri Suurkivi ja Kaguranna kivi, Suur-Pakri Suurkivi. Ümbermõõt üle 20 m on kahel kaitsealusel Suurkivil. Üksikobjektidena on nendest alates 1959. aastast looduskaitse all Leetse rändrahnud ning Väike-Pakri Suurkivi ja Suur-Pakri Suurkivi.

Harjumaa väärtuslike maastike teemaplaneeringuga (kehtestatud 2003) on eraldi Pakri saared ja Pakri poolsaare rannavöönd nimetatud väärtuslikeks maastikeks koos üldiste ohtude ja hooldussoovituste kirjeldamisega. Rohevõrgustiku maakondlik teemaplaneering määrab piirkondliku tähtsusega tuumalana Pakri saared ja osa poolsaarest. Eesti metsakaitsealade võrgustiku (Viilma jt, 2001) projektis on soovitatud rangemat (seega sihtkaitsevööndi) kaitset kahele pangametsa alale Pakri poolsaare idaosas.

Lisaks eespool kirjas olevale on Pakri maastikukaitseala kaitse all hoidmine põhjendatud ka asjaoluga, et tegemist on Natura võrgustikku kuuluva alaga. Kaitseala senine territoorium ja sellega liidetav hoiuala osa kuuluvad Pakri loodusala ja Pakri linnuala koosseisu. Pakri linnu- ja loodusala koosseisu ei kuulu seni kaitse alt väljas olnud ala.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kaitseala tüübiks on maastikukaitseala. Kaitseala väärtuste analüüs näitab, et kaitseala vastab pigem maastikukaitseala määratlusele, sest kaitseala suurim väärtus on unikaalne maastik: Pakri saarte ja poolsaare geoloogiliselt väärtuslikud aluspõhjakiivimite paljandid, pankrannik, joad ja rändrahnud, samuti ulatuslikud pärand- ja loodusmaastikud loopealsete ja niitude näol. Seetõttu on

põhjendatud säilitada senine kaitseala tüüp – maastikukaitseala.

Hoiuala kaitsekord ei võimalda kaitsta kooslusi tervikuna. Hoiualale ei koostata kaitse-eeskirja, mis on paljude erinevate kaitseväärtuste olemasolu korral kaitsereežiimi täpsustamiseks vajalik. Hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme eri rangusega võõndi moodustamist, mis on antud alal vajalik, et rakendada konkreetse kaitse-eesmärgi ökoloogilisi nõudlusi arvestavaid piiranguid kaitseala osal, kus need on vajalikud (nt liikumispiirang liikide häirimise vältimiseks pesitsusajal, jahi reguleerimine). Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi. Kaitseala territooriumile jäävad küll inventuuriga „Pärandkultuur metsas” inventeeritud kultuuripärandiobjektid, kuid neil ei ole sellist tähtsust, mis looks vajaduse kultuuripärandi kaitseks. Seega ei saa ala tüübiks valida rahvusparki, kuna rahvusparke iseloomustab kultuuripärandi kaitse kaitse-eesmärgiks seadmine.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja võõndite piirid

Kaitseala välispiiri ja võõndite piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et oleks hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ja loodusväärtustele vajalik puhver ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (eritasandilised teed, kraavid, kiviaiad, mõõdistatud maaüksused). Kaitseala välispiiril olevad kraavid on tsoneeritud kaitsealast välja või asuvad hooldatavas sihtkaitsevööndis. Samuti on kaitseala välispiiriks olevad teed kaitsealast väljas. Pakri poolsaarel olevate võõndite merepoolseks välispiiriks on rannajoon. Pakri saartel on kaitseala välispiiriks samuti rannajoon, välja arvatud saarte põhjaosas, kus mõttelise sirgega on osaliselt kaitsealas ka saartevaheline meri. Kaitseala piir ja võõndite piirid on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid.

Pakri maastikukaitseala kogupindala on 3164 ha, millest sihtkaitsevöönd moodustab 926,4 ha ja piiranguvöönd 2237,6 ha. Kaitseala maaomandist on riigimaa 1052,2 ha, jätkuvalt riigi omandis olev maa 313,7 ha, munitsipaalmaa 197,4 ha, eramaa 1600,4 ha ja avalik-õiguslik omand 0,4 ha.

Võrreldes Vabariigi Valitsuse 5. mai 1998. a määrusega nr 97 kehtestatud Pakri maastikukaitsealaga laieneb kaitseala peamiselt Pakri hoiuala arvelt (1661,7 ha) ja kaitseta ala arvelt (65,5 ha). Sihtkaitsevööndite pindala suureneb 922,3 ha võrra. Seni kuulus Pakri maastikukaitsealast sihtkaitsevööndisse vaid 4,1 ha, mille hulgas eraomandit ei olnud.

Pindalalised muudatused eramaade osas on järgmised: Kaitsealaga liidetavast seni hoiualasse kuuluvast alast kuulub eraomandisse 1082,5 ha, millest 186,5 ha tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse ja 896 ha piiranguvööndisse. Kaitsealaga liidetavast seni kaitseta olnud alast kuulub eraomandisse 20,3 ha, millest 0,2 ha tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse ja 20,1 ha piiranguvööndisse. Senise kaitseala piiranguvööndist tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse 43,8 ha eramaid. Kokku tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse 230,5 ha eramaid, millest 0,2 ha ei olnud varem kaitse all. Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndis on inventeeritud metsaelupaigatüübid vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*) ja soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Pakri poolsaare metsade sihtkaitsevööndis on metsaelupaigatüübid vanad laialehised metsad (9020*) ning rusukallete ja jäärakute metsad (9180*). Pakri saartel on Eesti suurimad alvarialad. Lisaks leidub alal mitmeid kaitsealuseid taime- ja loomaliike.

Pakri maastikukaitseala välispiiri määramisel on lähtunud eelkõige maastikuelementide ja loodusväärtuste paiknemisest ning ala terviklikkusest. Välispiir on piiritletud nii, et kõik kõrge looduskaitsealase väärtusega kooslused jääksid tervikuna kaitsealale. Kaitseala välispiiri muutmisel on arvestatud vastavust olemasolevate kinnistute piiridega ja põhikaardiga.

Kaitseala on tsoneeritud vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kolmeks sihtkaitsevööndiks ja neljaks piiranguvööndiks. Kaitseala mandriosas, Pakri poolsaarel, asuvad Pakerordi sihtkaitsevöönd, Pakri poolsaare metsade sihtkaitsevöönd, Pakrineeme piiranguvöönd ja Pakri poolsaare piiranguvöönd. Pakri saartel asuvad Pakri saarte metsade sihtkaitsevöönd, Pakri saarte piiranguvöönd ja Pakri külade piiranguvöönd.

Kaitseala laiendatakse vähesel määral seni kaitseta alal poolsaarel Vägari tee kruntide piirkonnas, et tagada kaitse mere ääres kõrguvalle Pakri paekaldale kogu selle ulatuses, ning Pakri poolsaare kirdeosas. Paekallas jääb suures osas piiranguvööndisse. Sihtkaitsevööndisse tsoneeriti krüüsli elupaigad ja loodusdirektiivi metsa- ja sooelupaigatüübid, mille kaitsmine pole piiranguvööndis võimalik, kuna nende elupaigatüüpide kaitseks on oluline hoiduda majandustegevusest.

Pakri poolsaarel moodustatakse juurde kaks uut vööndit: Pakrineeme piiranguvöönd (18,1 ha) looduskaitsealuste ja haruldaste ööliblikate elupaigas, mis hõlmab seni kaitseta olnud maa, ning Pakri poolsaare metsade sihtkaitsevöönd (174,6 ha) juba kaitsealas olevate ja kaitseala laiendusega hõlmatava esmatähtsate metsaelupaigatüüpide (9020*, 9180*) kaitseks. Poolsaarel olev senine Pakri piiranguvöönd nimetatakse ümber Pakri poolsaare piiranguvööndiks (178 ha) esmatähtsate niiduelupaigatüüpide (6210, 6280*) ja kaitsealuste taimeliikide esinemisalal. Poolsaare tipus asuva Pakerordi sihtkaitsevööndi (4,3 ha), mis on moodustatud kaitsealuse linnuliigi krüüsli pesitsuskoha kaitseks, piire korrigeeritakse panga peal nii, et vööndi pindala suureneb 0,2 ha võrra.

Pakri saartele (Väike-Pakri ja Suur-Pakri) on senise ühe piiranguvööndi ja hoiuala baasil moodustatud kolm uut vööndit – Pakri saarte piiranguvöönd, Pakri külade piiranguvöönd ja Pakri saarte metsade sihtkaitsevöönd. Pakri saarte piiranguvöönd (1970,1 ha) on mõeldud poollooduslike elupaigatüüpide kaitseks. Ajalooliste külakohtade piirkondades saartel on moodustatud Pakri külade piiranguvöönd (71,5 ha). Väärtuslike metsaelupaikade (9020* ja 9080*) kaitseks on moodustatud Pakri saarte metsade sihtkaitsevöönd (747,8 ha), arvestades 2012. aastal Metsaruum OÜ poolt läbiviidud metsainventuuri tulemusi.

Pakerordi sihtkaitsevöönd (4,3 ha). Pakerordi (looduslik) sihtkaitsevöönd hõlmab kitsa riba Pakri poolsaare loodeosas mere ja Paldiski Majaka tee vahelisel alal kuni poolsaare tipuni. Vööndi piiriks on ühelt poolt rannajoon ja teiselt poolt maantee, mis jääb kaitsealast välja. Majaka teele on tehtud umbes 2 m puhver teeservast selles osas, kus ei ole teele maaüksust määratud. Ülemise serva otsapunktid jäävad punktide 24,04468101; 59,38959223 ja 24,04481460; 59,38981330 vahele. Alumise serva otsapunktid jäävad punktide 24,03555380; 59,38177983 ja 24,03618489; 59,38181926 vahele (kinnistupiiril). Vöönd on moodustatud krüüsli pesitsuskoha kaitseks riigimaal. Krüüsli elupaigas on oluline tagada lindude häirimatus. Vööndisse jääv elupaigatüüp merele avatud pankrannad ja kitsa ribana panga peal olev kuiva pinnasega alvar hooldamist ei vaja.

Pakri poolsaare metsade sihtkaitsevöönd (174,6 ha). Pakri poolsaare metsade (hooldatav) sihtkaitsevöönd asub lahustükkidena Pakri poolsaare põhjaotsas ning poolsaare kirde- ja idaküljes, ulatudes merest 30–250 m kaugusele. Poolsaare otsas asuv lahustükk hõlmab RMK maaüksuse

Keila metskond 66 ning teine lahustükk RMK maaüksuse Keila metskond 279 ning eramaaüksused Vana-Tallinna mnt 8, 14, 16, 20 ning Leetse tee 37, 43 ja Leetse. Vööndi piiriks on mere poolt rannajoon ja poolsaare sisemaa poolt teed (jäävad vööndist välja, v.a piirnedes Pakerordi sihtkaitsevööndiga), astang, katastriüksuse piirid ja vähesel määral ka metsa ja rohumaa kõlvikud. Leetse tee 37, Leetse tee 39 ja Leetse tee 41 maaüksus on osaliselt mööda õueala ja lageda ala piire ja osaliselt mööda maaüksuste piire kaitsealast välja arvatud. Mõtteline sirge jääb põhjaküljel punktide 24,04468101; 59,38959223 ja 24,04481460; 59,38981330 vahele. Idakülje serv jääb punktide 24,17833062; 59,34857666 ja 24,17904758; 59,34894780 vahele. Vööndiga kaitstakse eelkõige esmatahtsaid metsaelupaigatüüpe vanad laialehised metsad (9020*) ning rusukallete ja jäärakute metsad (9180*). Lisaks on sihtkaitsevööndisse inventeeritud kaitsealuseid taime- ja loomaliike.

Pakri saarte metsade sihtkaitsevöönd (747,5 ha). Pakri saarte metsade (hooldatava) sihtkaitsevööndi moodustavad Väike-Pakril kaks sihtkaitsevööndi lahustükki ja Suur-Pakril kuus lahustükki. Vöönd hõlmab nii riigi-, munitsipaal- kui ka eramaid ja vööndite piiritlemisel on lähtunud Metsaruum OÜ poolt 2012. aastal inventeeritud metsaelupaikade levikust (vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)) ning nende kaitse vajadusest. Piir kulgeb vööndites eelkõige kõlviku ja maaüksuste piiri mööda, ka mööda teeradu, kiviaedu (jäävad vööndist välja) ja mõttelisi sirgeid. Merega piirnemisel kulgeb vöönd mööda kaldajoont.

Mõtteline sirge Väike-Pakri põhjaküljel on punktide 23,98040578; 59,35364021 ja 23,98106565; 59,35321136 vahel. Idaküljel jäävad mõttelised sirged Keila metskond 133 (58001:009:0050) kagunurga ja punkti 23,98432441; 59,33904388 vahele. Samuti otsapunktide 24,00252167; 59,33693501 ja 24,00031976; 59,33664587 vahele. Suurema lahustüki lõunapoolisel küljel ka Kaevupere kinnistu (58001:009:0007) põhjapoolseima nurga ja punkti 23,98026565; 59,33791059 vahele. Edelaküljel punktide 23,96778815; 59,33320346 ja 23,96093488; 59,33826370 vahele.

Suur-Pakril asuva suurima lahustüki põhjapoolse külje mõtteline sirge jääb punktide 23,90098433; 59,32617454 ja 23,91167339; 59,32743270 vahele. Sama lahustüki idakülge jääb osaliselt punktide 23,91372641; 59,32683048 ja 23,92180058; 59,32268178 vahele. Lõunapoolisel küljel punktide 23,90924439; 59,31614643 ja 23,90876704; 59,31590830 vahele. Väikese idapoolse lahustüki mõttelised sirged jäävad punktide 23,93602531; 59,32229147 ja 23,93708891; 59,32322079 vahele. Seejärel punktide 23,94146676; 59,32266959 ja 23,94189115; 59,32158145 vahele. Siis punktide 23,94205924; 59,32116177 ja 23,94226693; 59,32078566 vahele. Edelaküljel punktide 23,93672985; 59,31938292 ja 23,93568899; 59,32033622 vahele. Lõunasse jääva lahustüki lääneküljel olev mõtteline sirge metsa ja kiviaia otsa vahel jääb punktide 23,93538464; 59,31354782 ja 23,93515970; 59,31424710 vahele. Samuti eelneva punkti ja 23,93522597; 59,31465911 vahele ning antud punktist kulgeb mõtteline sirge hoone nurgani (23,93634554; 59,31468597).

Pakrineeme piiranguvöönd (18,1 ha). Pakrineeme piiranguvöönd on moodustatud Pakri poolsaare kirdeosas asuvale mereäärsele alale, et tagada kaitsealuste ööliblikate hahkkaarulase ja tume-nõlvaöölase kaitse. Lisaks on inventeeritud mitu teist kaitsealust liiki: nõmmnelk, aaskarukell ja käpalised. Vöönd hõlmab jätkuvalt riigi omandis olevat maad, erakinnistu Lahepere piilkonnamaja ning osaliselt Pakrineeme ja Testepere I kinnistut. Vööndi piiriks on mere poolt rannajoon, poolsaare sisemises osas teed (jääb kaitsealast välja) ja mõttelised sirged. Läänekülje

mõtteline sirge jääb punktide 24,06078657; 59,38510390 ja 24,05993267; 59,38412940 vahele. Lõunaküljel jääb üks mõtteline sirge punktide 24,06242056; 59,38379159 ja 24,06655037; 59,38334694 vahele. Teine eelmise punkti ja punkti 24,07544576; 59,38282175 vahele. Idaküljel jääb mõtteline sirge eelneva punkti koordinaatide ja punkti 24,07595943; 59,38301182 vahele. Viimane lõik jääb eelneva punkti ja punkti 24,07769467; 59,38421084 vahele.

Pakri poolsaare piiranguvöönd (178 ha). Pakri poolsaare piiranguvöönd paikneb Pakri poolsaare lääne-loodeosas ja kirde-idaosas nelja lahustükina. Vööndi moodustavad riigi-, jätkuvalt riigi omandis olev ja eramaa. Vööndi piiriks on mere poolt rannajoon ja poolsaare keskosas kinnistu piirid, teerajad ja teed (jäävad kaitsealast välja). Vöönditevahelised teed jäävad Pakri poolsaare piiranguvööndisse. Samuti kulgeb piir mööda metsa ja rohumaa vahelist kõlvikupiiri ning mõttelisi sirgeid pidi. Vööndi läänepoolse lahustüki põhjakülg jääb punktide 24,03555380; 59,38177983 ja 24,03618489; 59,38181926 vahele. Idapoolse lahustüki põhjapoolsele ribale jääb kolm mõttelist sirget läbi rohumaa ja metsamaa. Esimene lõik jääb punktide 24,07595943; 59,38301182 ja 24,07744560; 59,38281956 vahele. Teine lõik jääb punktide 24,07850702; 59,38266504 ja 24,08067477; 59,38178169 vahele. Kolmas sirge jääb punktide 24,08196840; 59,38110174 ja 24,08452551; 59,38035140 vahele. Vööndiga kaitstakse poolsaare poollooduslikke kooslusi (kuivad niidud lubjarikkal mullal, lood, puisniidud) ja kaitsealuseid taime- ja loomaliike. Selles vööndis asuvad kaitseala kõige esinduslikumad aas- ja nõmmnelgi kasvukohad ja väga rikkalikult käpaliste eri liike.

Pakri saarte piiranguvöönd (1970,1 ha). Pakri saarte piiranguvöönd moodustab enamiku Suur-Pakri ja Väike-Pakri pindalast ja paikneb saartel viie lahustükina. Vööndi moodustavad nii riigikui ka eramaad. Mõttelisi sirgeid on suure pindala tõttu mitmeid. Väike-Pakril Lär-kärre lähedal läbib mõtteline sirge metsaosa punktide 23,98040578; 59,35364021 ja 23,98106565; 59,35321136 vahel. Lässma-kärre lähedal jääb mõtteline sirge Labi-Matsu (58001:009:0003) kinnistu edelanurga ja punkti 23,98432441; 59,33904388 vahele. Västrnäse ja Fot-skotäni vaheline mõtteline sirge üle vee jääb punktide 23,93062266; 59,34626140 ja 23,92131918; 59,34545815 vahel. Üle Stor viki kulgeb mõtteline joon 23,91648142; 59,33637251 ja 23,92308962; 59,33637059 vahel.

Selles vööndis asuvad suurimad poollooduslike koosluste (kuivad niidud lubjarikkal mullal, lood) massiivid kaitsealal ja rohkesti kaitsealuseid taimeliike. Vöönd hõlmab osaliselt saarte põhjaosa vahelist madalveelist mereala ja sealseid laidusid koos esindusliku linnustiku asurkonnaga.

Pakri külade piiranguvöönd (71,5 ha). Pakri külade piiranguvöönd asub Pakri saartel kuue eraldi lahustükina, kolm Suur-Pakri saarel ja kolm Väike Pakri saarel. Vööndi piiritlemisel on lähtunud saarel asunud ajaloolistest külakohtadest ja tihedama hoonestusega aladest. Piirid kulgevad mööda kinnistu piire, teeradasid, kiviaedu (jäävad vööndisse) ja mööda mõttelisi sirgeid. Lisaks mööda metsa ja rohumaa vahelist kõlvikupiiri. Merega piirnemisel kulgeb piir mööda kaldajoont.

Mõtteline sirge Väike-Pakril põhjapoolseimal lahustükil jääb Rukkisaare 3 kinnistu (58001:009:0041) edelanurga ja Väike-Pakri saare 5 (58001:009:0037) lõunapiiril oleva punkti 23,96047591; 59,34389909 vahele. Idapoolsel lahustükil jääb punkti 23,99793593; 59,34121426 ja 23,99849491; 59,33952610 vahele. Läänepoolsel lahustükil on mitu mõttelist sirget. Esimene jääb punktide 23,97182235; 59,33298511 ja 23,97293669; 59,33225762 vahele. Teine eelneva punkti ja punkti 23,97256734; 59,33145917 vahele. Seejärel punktide 23,97058453; 59,33054644

ja 23,96734882; 59,33078065 vahele. Siis 23,96760953; 59,33287235 ja 23,96730586; 59,33315094 vahele. Järgnevalt eelmise punkti ja 23,96725447; 59,33325780 vahele. Eelnevast punktist punktini 23,96762859; 59,33332129. Eelnevast punktist vundamendi nurgani punkti 23,96778815; 59,33320346.

Suur-Pakri idapoolsele lahustükile jääb mitu mõttelist sirget. Põhjapoolne külg jääb punktide 23,93286650; 59,31672844 ja 23,93653021; 59,31686578 vahele. Idakülg jääb eelneva punkti ja 23,93697577; 59,31561180 vahele. Lõunakülje moodustab osaliselt mõtteline sirge punktide 23,93466564; 59,31351553 ja 23,93275163; 59,31341183 vahel. Läänepoolsele külg jääb punktide 23,93063756; 59,31502008 ja 23,93070383; 59,31536152 vahel ning eelneva punkti ja 23,93139983; 59,31540154 vahel. Läänepoolse lahustüki idakülje moodustavad samuti osaliselt mõttelised sirged. Esimene jääb punktide 23,91788471; 59,31582455 ja 23,91896883; 59,31516113 vahele. Teine eelneva punkti ja 23,91651380; 59,31352908 vahele.

Vööndi moodustavad riigi-, munitsipaal- ja eramaad. Sellesse jäävad elupaigad on üldjuhul väga väikesed ja killustatud.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal asuvaid loodusväärtusi (ekspert Lauri Klein) ning kaitseala tsoneringu ja kaitse-eeskirja kohta koostatud eksperdiarvamust (ekspert Andres Tõnisson).

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal leiduvate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning on proportsionaalne saavutatavale efektile.

Kaitseala kaitse-eeskiri seab kitsendused omandiõigusele (Eesti Vabariigi põhiseaduse § 32; edaspidi *PS*). Keskkonda mõjutava tegevuse õigusliku regulatsiooni aluseks on *PS* §-st 5 tulenev loodusvarade ja loodusressursside kui rahvusliku rikkuse säästva kasutamise põhimõte. Elu- ja looduskeskkonna säästmise ja sellele tekitatud kahju hüvitamise kohustus tuleneb *PS* §-st 53. Tulenevalt *PS* §-dest 5, 32 ja 53 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja looduskaitseseaduse alusel võib omandiõigust piirata. Omandiõiguse põhiolomuse säilimiseks peavad seadusest tulenevad piirangud olema proportsionaalsed ehk piirangu eesmärgi saavutamiseks sobivad, vajalikud ja mõõdukad. Kaitse-eeskirjaga piirangute seadmise eesmärk on alal leiduvate loodusväärtuste säilimine. Ühtlasi täidetakse direktiivist 92/43/EMÜ riigile tulenev kohustus tagada loodusväärtuste kaitse Natura 2000 võrgustiku alal. Neid eesmärke saab lugeda õiguspäraseks, kuna abinõud, mis soodustavad eesmärgi saavutamist, on õiguslikult sobivad: kaitseala moodustamine ja loodusväärtusi kahjustavate tegevustele piirangute seadmine aitab kaasa kaitseala eesmärkide täitmisele. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne. Kaitse-eeskirja regulatsiooni eesmärgi (loodusväärtuste säilimine) täitmiseks ei ole muid vähemalt sama efektiivseid, kuid isikuid vähem koormavaid meetmeid. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt isikutele antud õigusesse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust. Eesti ja Euroopa loodusväärtuste säilimine on oluline eesmärk. Alale kaitse tagamisega ja tegevustele piirangute seadmisega ala loodusväärtused säilivad, loodusväärtusi

kahjustavate tegevuste elluviimisel need hävivad.

Kinnisvara arendamisega (ehitamine) seotud ettevõtluse korral on teada risk, et tegevust ei saa võimaldada juhul, kui see kahjustab loodust või elukeskkonda. Ettevõtlusvabadus ei anna isikule õigust nõuda rahvusliku rikkuse ega riigi vara kasutamist oma ettevõtluse huvides. Omandiõigus ja ettevõtlusvabadus ei ole piiramatud õigused. Kaitse-eeskirjaga alale seatud eesmärk kaalub üles omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse riive. Järgnevates kaitsekorra peatükkides on esitatud kitsenduste kaupa põhjendused, miks on need piirangud vajalikud.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tzoneeritud kolmeks sihtkaitsevööndiks ja neljaks piiranguvööndiks. Leebem kaitsereežiim seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise, kuna ei võimalda tagada elupaikade ja liikide kasvukohtade säilimist.

Määrusega muudetakse Vabariigi Valitsuse 16. juuni 2005. a määrust nr 144 „Hoiualade kaitse alla võtmine Harju maakonnas”. Maastikukaitsealaga piirneva hoiuala piir viiakse vastavusse kaitseala piiriga ning hoiualast arvatakse välja kaitsealaga liidetav ala. Samuti lisatakse Pakri hoiuala kaitse-eesmärgiks loodusdirektiivi elupaigatüübid, milleks on veealused liivamadalaad (1110), karid (1170) ning jõed ja ojad (3260). Veealuseid liivamadalaad jääb Pakri hoiualale 5795,8 ha ulatuses, karisid 13,7 ha ulatuses ning jõgesid ja ojasid 0,3 ha.

Määrusega tunnistatakse kehtetuks Vabariigi Valitsuse 5. mai 1998. a määrus nr 97 „Leigri looduskaitseala ja Pakri maastikukaitseala kaitse alla võtmine, kaitse-eeskirjade ja välispiiride kirjelduste kinnitamine”.

2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Lubatud on viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud Pakerordi sihtkaitsevööndis klindi seinal ja klindiesisel alal 1. maist kuni 31. augustini. Klindi sein ja klindiesine ala moodustab osa vööndist, viibimist ei piirata klindi serval paikneval alvaril. Inimeste liikumist ja loodusandide kasutamist pole enamikul alal piiratud, kuna see ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist. Liikumispiirang on kehtestatud Pakerordi sihtkaitsevööndis, kus inimeste viibimine võib kahjustada lindude pesitusperioodil seal pesitsevat kaitstavat liiki krüüslit, kelle pesitsuskohti ei ole Eestis rohkem registreeritud. Inimeste viibimine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Sellised puhkekohad aitavad vältida väärtuslike metsa- ja niiduelupaikade kahjustamist. Kaitseala valitseja nõusolekul on Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) ette valmistanud ja tähistanud ühe telkimis- ja lõkkekoha Pakri poolsaare metsade sihtkaitsevööndis. Tegemist on aktiivselt kasutatava puhkealaga, mis aitab suunata kaitseala külastajaid ja väldib isetekkeliste puhke- ja lõkkekohtade rajamist kaitsealal. Puhke- ja lõkkekohtade ümbruses toimub suurem tallamine ja prahistamine ning see kahjustab oluliselt kooslusi (niidud, taimede kasvukohad). Samuti on klindipealsetes niiduelupaikades ja metsades kuival suveperioodil suur tuleoht.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine teedel (ehitusseadustiku § 92 lõike 1 tähenduses), jalgrattaga ka radadel. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, liinirajatiste hooldustöödel ja kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, sealhulgas metsa- ja põllumajandustöödel. Sõitmine väljaspool teid rikub kaitstavate elupaikade pinda ja kaitsealuste taimeliikide kasvukohti. Maastikusõidukiga sõitmine teedel on lubatud vastavalt liikluseaduse § 154 lõikes 1 esitatud erisustele, mille alusel on maastikusõidukiga teedel sõitmine lubatud jõgede, teede ja muude takistuste ületamiskohtades ning lumega kaetud teel, mis ei ole mootorsõidukitele ajutiselt läbitav, ning teel, kus seda lubab liikluskorraldusvahend.

Kaitsealal on lubatud ujuvvahendiga sõitmine. Vees saab liigelda Pakri saarte piiranguvööndis Suur-Pakri ja Väike-Pakri vahelisel merealal, mujal kaitsealal sõidetavad veekogud puuduvad. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmise osas ei ole suurt survet, mootorita ujuvvahendiga sõitmine häirib linnustikku vähe.

Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud jahipidamine Pakerordi sihtkaitsevööndis ning linnujaht Pakri saarte piiranguvööndis, Pakri saarte külade piiranguvööndis ja Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndis. Pakerordi sihtkaitsevöönd hõlmab osa Pakri pangast poolsaare tipus, kus puudub võimalus ulukite maismaal liikumiseks ja nende jahtimiseks. Pakerordi sihtkaitsevööndis on krüüsli ainus teadaolev pesitsuspaik Eestis. Jahipidamisega kaasnev liikumine ja müra (püssilasud) häirib lindude pesitsust ja võib viia asurkonna vähenemise ja kadumiseni, kuna pesitsemine ei pruugi häiriva faktori tõttu olla enam edukas.

Linnujaht on keelatud Pakri saarte piiranguvööndis, Pakri saarte külade piiranguvööndis ja Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndis. Linnujahi piirang tagab Pakri saartel, mis kuuluvad täielikult Pakri linnuala koosseisu, nii kaitseala kui ka sellega vahetult piirneva hoiuala kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide pesitsus-, puhke-, toitumis- ja rändepaikades rahu säilitamise. Kaitsealused linnuliigid kasutavad seda piirkonda aasta läbi ja seetõttu häiriks linnujaht neid otseselt kogu aeg. Pakri saari kasutavad mitmed partlased ja hanelised, kes on Eestis jahiulukite loendis. Nendest on Pakri linnuala kaitse-eesmärgis kaks liiki – sinikael-part ja viupart, mis omakorda põhjustab õiguslikku vastuolu ja toetab linnujahi keelamist saartel.

Kalapüük on kooskõlas kalapüügiseaduse nõuetega kaitsealal lubatud, sest see tegevus ei kahjusta kaitseala kaitseväärtusi.

2.5.3. Tegevuste kooskõlastamine

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detail- ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada lautrit või paadisilda, anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba, rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist, ning jahiulukeid lisaõõta.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjulikku mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

2.5.4. Sihtkaitsevöönd

2.5.4.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate koosluste säilitamiseks. Pakri maastikukaitsealal on kolm sihtkaitsevööndit. Pakerordi sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on krüüsli (*Cephus grylle*) elupaiga kaitse ning rannikuelupaiga, paljandite ja niitude kaitse. Pakri poolsaare metsade sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on hahkkaruslase (*Phragmatobia lucifera*) ja suur-kuldtiiva (*Lycaena dispar*) ja nende elupaiga kaitse ning rannikuelupaikade, niitude, soode, paljandite ja metsade ning poollooduslike koosluste kaitse. Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsa- ja sooelupaikade loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine ning neile omase liigi ja vanusestruktuuri hoidmine.

2.5.4.2. Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on lubatud rahvaürituse korraldamine selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ja tähistatud kohas ning kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas. RMK on sihtkaitsevööndis ette valmistanud ühe puhkekoha Leetses. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitseala valitseja nõusolek on vajalik, et oleks võimalik arvestada vööndis kaitstavate elupaikade ja liikide koormustaluvusega. Piirarv 50 tuleneb tavalise bussi mahutavusest. Pakri poolsaarel toimuvad tihti geoloogilisi vaatamisväärsusi tutvustavad ekskursioonid, näiteks Looduse Omnibussi retked. Pakri poolsaarel ja saartel on levinud loopealsete kasvukohad, mida võib tallamine väga kergesti kahjustada. Samuti kasvavad õhukesel paepealsel kaitsealused taimed. Ettevalmistatud kohas pole rahvaarvu piiramine vajalik, rahvaarvule seab piirid puhkekoha mahutavus.

Kaitse-eeskirja koostamisel on arvestatud sellega, et kaitseala võib kasutada kaitseväge ja -liit riigikaitsealaste tegevuste korraldamisel. Riigikaitsealaste tegevusi (näiteks õppused) käsitletakse rahvaüritustena, mis vajab kaitsealale jäävas osas kaitseala valitseja nõusolekut. Sõjalise õppuse üheks osaks võib olla ka telkimine, lõkke tegemine, sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid ja muud sarnased tegevused. Kaitse-eeskirja rakendamisel lähtutakse tegevuse olemusest tervikuna, mis tähendab seda, et rahvaürituseks loa andmisel kaalutakse ühtlasi ka telkimise, lõkke tegemise, sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmise ja muu taolise tegevuse lubamist. Seega pole nende tegevuste jaoks rahvaürituse korral eraldiseisvalt kooskõlastust taotlema

vaja. Vältimaks asjatut halduskoormust ja tagamaks riigikaitseliste tegevuste korraldamise paindlikkuse, saab kaitseala valitseja anda kooskõlastuse ka pikemaks perioodiks, näiteks mitmeks aastaks.

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud olemasolevate ehitiste hooldustööd ja tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine kaitseala ja kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks, kusjuures tee ja tehnovõrgu rajatiste püstitamine on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud vaid Pakri poolsaare metsade ja Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndis.

Pakerordi sihtkaitsevööndis puudub reaalne võimalus hoonete, teede ja tehnovõrgu rajatiste püstitamiseks, kuna vööndi moodustab kitsas maariba mere ja klindi vahel ning klindisein ise, igasugune ehitist mõjutaks negatiivselt ka krüüsli pesitsusedukust. Pakri poolsaare metsade sihtkaitsevööndis on vajalik pangametsa ja poollooduslike koosluste säilitamine. Vööndis on vanad varemekohad nii era- kui ka riigimaal, ehitised puuduvad. Nii uute hoonete kui ka varemete põhjal sihtkaitsevööndisse elamute ja nende juurde kuuluvate kommunikatsioonide rajamine kahjustab väga oluliselt kaitstavaid elupaigatüüpe ja liike. Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndisse jääb alasid, kus rajatiste püstitamine ei kahjusta väärtuslikke metsaelupaigatüüpe ega poollooduslike kooslusi. Vööndis asuvad vanad kiviaiad, mille taastamine võib tulevikus kõne alla tulla. Samuti on võimalus anda nõusolek poollooduslike koosluste hooldamiseks vajalike rajatiste püstitamiseks ja rajatiste püstitamiseks kinnistu tarbeks, kui see aitab kaasa kaitse-eesmärkide saavutamisele.

Pakri poolsaare metsade sihtkaitsevööndis antakse võimalus kaitseala valitseja nõusolekul tootmisotstarbeta ehitiste püstitamiseks ka vajadusel riigikaitse tarbeks. Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukava (KMAK 2019-2011) näeb ette mehitatud ja komplekteeritud lahinguvõimeliste üksuste arendamiseks, mis on usaldusväärse eelhoiatuse alusel võimalikult lühikese etteteatamisega valmis ohule reageerima. Arengukava näeb muuhulgas ette mereseire arendamiseks NATO nõuetele vastava merelise sidevõime loomise. Eesmärgi täitmiseks on analüüsimisel võimalikud asukohad vajaliku taristu rajamiseks. Valdkonna spetsifikast tulenevalt on sobiva asukoha leidmine üsna komplitseeritud ja asukoht eeldab kindlaid tingimusi. Riigikaitsealistest vajadustest lähtuvalt on Pakri poolsaar sobiv vajalikeks arendusteks, kuid lõplike järelduste ja täpsete asukohtadeni jõudmisega läheb veel aega. Pakri saartel võib vajaduse korral rajada teid, et pääseda ligi hooldatavatele poollooduslikele kooslustele. Samuti võib vajaduse korral püstitada loomadele aedasid, varjualuseid või joogikohti, kuid seda vaid juhul, kui tegevuse käigus ei kahjustata sihtkaitsevööndi kaitseväärtusi. Sihtkaitsevööndis võib olla vaja püstitada küllastajaid suunavaid rajatise (tähised, infotahvliid, laudteed, piirded, tõkked jms).

Sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus, näiteks niitmine, karjatamine, võsaraie. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hooldustööd. Kaitseala valitseja saab nõusoleku andmisest keelduda või seada tingimusi, kui olemasolevate kraavide hooldamisel kahjustataks kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüüpe või kaitsealuste liikide elupaiku. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud metsakoosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile. Metsaelupaigatüüpides 9020* ja 9080* võivad puistus domineerima hakata hall lepp ja mänd ning neid võib vajaduse korral puistust eemaldada. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud roo ja adru varumine. Selleks et roo lõikamine ei muutuks nii massiliseks, et viiks roos elutsevate ja seal toituvate lindude elupaiga kadumiseni, on vajalik eelnev nõusolek. Adru varumine on võimalik Pakri saartel, kus seda saavad kasutada kohalikud elanikud oma majapidamiste aiamaadel, nii nagu seda tehakse teistel asustatud

Eesti väikesaartel.

2.5.4.3. Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, arvestades määrusega sätestatud erisustega (näiteks seente, marjade korjamine). Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra üldpõhimõtete peatükis või sihtkaitsevööndite peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitsealal lubatud majandustegevus. Kaitse-eeskirjaga lubatakse sihtkaitsevööndis majandustegevust, mis ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärki või seisundit. Kaitse-eeskirjaga ei tehta olulisi leevendusi majandustegevuse ja loodusvarade kasutamise osas, kuna need tegevused seaksid ohtu kaitseala loodusväärtuste säilimise.

Inimeste viibimine on keelatud 1. maist kuni 31. augustini Pakerordi sihtkaitsevööndis klindi seinal ja klindiesisel alal. Sellel perioodil pesitseb vööndis krüüsel ja inimeste liikumine klindi all mere ääres või ronimine klindi seinal häirib kaitsealuste lindude pesitsemist. Erandina on lubatud inimestel liikuda järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

2.5.4.4. Vajalik tegevus sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on poollooduslike koosluste esinemisalal (kokku 284 ha) vajalik nende ilme ja liigikoosseisu säilimist tagav tegevus, nagu loomade karjatamine, rohu niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

2.5.5. Piiranguvöönd

2.5.5.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal on neli piiranguvööndit: Pakrineeme, Pakri poolsaare, Pakri saarte ja Pakri külade piiranguvöönd. Pakrineeme piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine, poollooduslike koosluste soodsa seisundi tagamine ning kaitsealuste liikide tume-nõlvaöölase ja hahkkaruslase ning nende elupaiga kaitse. Pakri saarte ja Pakri poolsaare piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning poollooduslike koosluste soodsa seisundi tagamine. Pakri külade piiranguvööndi kaitse-eesmärk on ajaloolise asustusstruktuuri kaitse ja maastikuilme säilitamine.

2.5.5.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus, arvestades kaitse-eeskirjaga sätestatud erisustega. Lubatud on kuni saja osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas ning kaitseala valitseja nõusolekul rohkem kui saja

osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas. Kaitseala valitseja nõusolek on vajalik, et vähendada inimtegevuse mõju kaitsealustele liikidele ja nende elupaikadele. Tegemist on paepealsete, väga õhukese mullakihiga poollooduslike aladega, mis on tallamisõrnod ja mis on paljude II ja III kaitsekategooria taimede kasvukohaks. Seetõttu on seatud külastajate piirarv. Sõjaliste õppuste korral antakse rahvaürituste kooskõlastusi sarnaselt peatükis 2.5.4.2 kirjeldatule.

Pakri poolsaare piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud rajatise püstitamine ja ehitiste püstitamine riigikaitse tarbeks. Pakri poolsaare piiranguvöönd paikneb Läänemere rannal ja kattub suures ulatuses ehituskeeluvööndiga. Arvestades, et piiranguvööndi territoorium on suures osas kaetud loodusdirektiivi I lisas nimetatud hooldatavate niiduelupaigatüüpidega ja neil aladel ei ole olnud ajaloolist asustust, ei ole uute hoonete püstitamise võimaldamine reeglina põhjendatud. Ehitamisega kaasneb elupaigatüüpide ja liikidele vajalike elupaikade hävitamine, hoonete püstitamisel elupaigad ei taastu. Ehitiste püstitamise võimaluse andmine riigikaitse tarbeks on vajalik, et tagada vajadusel mereseire arendamiseks NATO nõuetele vastava merelise sidevõime loomine.

Pakri saarte piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud põllumajanduslike ehitiste püstitamine, et tagada kaitse-eesmärgi saavutamine, ning rajatise püstitamine kaitseala ja kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks. Põllumajanduslike ehitiste püstitamise eesmärk on aidata kaasa piiranguvööndi eesmärkide saavutamisele, mis tähendab poollooduslike koosluste hooldamist peamiselt karjatamise teel. Ehitamiseks nõusoleku andmise korral tuleb kaitseala valitsejal iga kord kaaluda, et see ei kahjustaks kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüüpe ja kaitsealuste liikide elupaikade seisundit. Ehitamiseks nõusoleku andmisel lähtub kaitseala valitseja alal leiduvate ja kaitse-eesmärgiks seatud loodusväärtuste paiknemisest.

Pakri külade piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tootmisotstarbeta ehitise püstitamine. Pakri külade piiranguvööndisse on tsoneeritud ajaloolise asustusega Pakri külad, mis paiknevad Pakri saartel kompaktelt, tsoneeringu koostamisel on lähtutud Pakri saarte üldplaneeringust. Suuremate kinnistute puhul on vööndisse tsoneeritud osa kinnistust, mis võimaldab ehitamist kompaktse asustusega alal ja väldib asustusala laienemist. Hoonete asukoha määramisel tuleb arvestada loodus- ja maastikuväärtustega ning olemasoleva asustusstruktuuriga.

Pakrineeme piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud rajatise püstitamine kaitseala tarbeks, tee rajamine ja tehnovõrgu rajatise püstitamine. Erandina on rakendussättega lubatud ehitusõigust realiseerida ka vastavalt Paldiski linnavalitsuse 22. mai 2014. a otsusele nr 21 „Paldiski LNG terminali mandriosa detailplaneeringu kehtestamine” ja Paldiski linnavalitsuse 27. juuni 2017. a korralduse nr 224 „Paldiski LNG terminali kai detailplaneeringu kehtestamine” alusel. Kuna Pakrineeme piiranguvööndis asuval kinnistul on koostatud ja Keskkonnaametiga kooskõlastatud LNG terminali mandriosa ja LNG terminali kai detailplaneeringud, siis on planeeringuga ettenähtud ehitised lubatud. Samas on ehitamiseks vajalik kaitseala valitseja nõusolek, et kaitseala valitseja saaks seada tingimusi kaitseväärtuste säilitamiseks, kooskõlastuse andmisel on vajalik leida lahendusi, mis väldivad kaitseväärtuste kahjustamist. Alal on oluline arvestada kaitsealuste liblikaliikide elupaiga ja alal leiduvate loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpide kaitsega. Tee rajamine olemasoleva pinnastee põhjal ja tehnovõrgu rajamine on vajalik planeeritava LNG terminali ehitamiseks. Terminal on kavandatud rajada kaitseala kõrvale Pakrineeme klindipealsele ja sellega seotud sadamarajatised on planeeritud rajada merre, seega on

kaitse-eeskirjaga võimaldatud trasside ja tee rajamine Pakrineeme piiranguvööndis asuval kinnistul.

Uuendusraie on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud kuni 0,5 ha suuruse langina maastikuilme säilimise eesmärgil. Kaitsealal on valdavaks poollooduslikud kooslused ning piiranguvööndi metsaosad on väikese pindalaga ja paiknevad hajali. Siiski on need olulised maastikuilme rikastajad. Pakri maastikukaitsealal on valdavaks alvarialad, kus õhukese, toitainevaese ja kuiva mullakihi tõttu on metsaalade uuenemine väga aeglane ning tormikahjustuste oht suur. Seetõttu ei saa ulatuslikke uuendusraieid alal lubada, metsased alad taastuvad väga aeglaselt. Pakri saartel leidub küll niiskemaid lonsikuid, kus domineerivad lehtpuud, kuid need on väikese pindalaga ja seetõttu pole suurema langi lubamine nende puhul vajalik.

Kaitseala valitseja nõusolekul on roo varumine lubatud ka külmumata pinnasel. See võimaldab Pakri saartel hooldada mereranda aasta läbi. Kaitseala valitseja nõusolek on vajalik, et kaitseala valitseja saaks jälgida, et roo varumine ei häiritaks linde nende pesitsusajal ja roostikulindudele säiliks vajalikus ulatuses varjupaika.

Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud tehisveekogude kaldajoone ja veetaseme muutmine. Olemasolevaid tehisveekogusid on võimalik muuta (nt laiendada või süvendada), kui sellega ei ohustata kaitseala kaitse-eesmärke.

2.5.5.3. Keelatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, maavara kaevandamine, uute veekogude rajamine, uue maaparandussüsteemi rajamine ning biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud õue- ja põllumaal. Need piirangud tulenevad otseselt looduskaitseaduse § 31 lõikest 2 ning on suunatud vööndi kaitse-eesmärkide saavutamisele.

Puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine vaesestab looduslikku mitmekesisust ja maastikuilmet.

Uue maaparandussüsteemi rajamine on keelatud, sest piiranguvööndisse rajatavad kraavid mõjutaksid oluliselt ka sihtkaitsevööndis olevaid kooslusi. Kaitseala kooslused on pikaajalisest kuivenduse mõjust juba suures ulatuses rikutud, mis väljendub eelkõige lagerabade puistumises ja metsakoosluste struktuuri muutustes. Uute kraavide rajamine halvendaks kaitseala koosluste seisundit veelgi.

Biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine mõjutab looduslikke ökosüsteeme ja elustikku, mistõttu on nende kasutamine väljaspool õue- ja põllumaad keelatud.

Piiranguvööndis on keelatud maavara kaevandamine. Avamaakaevandus hävitaks Pakri poolsaare ja saarte maastikuilme, kooslused ja elustiku. Allmaakaevandus mõjutaks negatiivselt looduslikku veerežiimi. Pakri maastikukaitsealal ei ole kinnitatud aktiivseid maavaravarusid.

Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab. Puidu kokku- ja väljavedu

külmumata pinnaselt on keelatud, sest piiranguvööndis on tegemist õhukese mullakihiga alvarialadega või märjemate kasvukohatüüpidega madalamates lohkudes, kus liikumine kahjustab pinnast ja metsataimestikku. Kaitseala valitseja võib siiski lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

2.5.5.4. Vajalik tegevus piiranguvööndis

Piiranguvööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel vajalik nende ilme ja liigikoosseisu säilimist tagav tegevus, nagu loomade karjatamine, rohu niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine 1244 ha-l.

3. Menetluse kirjeldus

Pakri maastikukaitseala kaitse-eeskirja esimene avalik väljapanek toimus 15. juunist 19. juulini 2015. a ja 11. jaanuarist 25. jaanuarini 2016. a Paldiski Linnavalitsuses ja Keskkonnaameti Harju kontoris. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 8. juunil 2015. a üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht, 4. jaanuaril 2016. a üleriigilise levikuga ajalehes Postimees ning 5. juunil 2015. a ja 8. jaanuaril 2016. a kohalikus ajalehes Harju Elu. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 3. juunil 2015. a ja 21. detsembril 2016. a.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti väljastusteatega teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta Paldiski Linnavalitsusele ja 82-le kaitsealal paikneva kinnisasja omanikule ja kaasomanikule. Pärast esimest avalikustamist tehtud välispiiri ja tsoneeringu muudatuste tõttu toimunud teise avalikustamise eel saadeti väljastusteatega teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise kohta Paldiski Linnavalitsusele ning 71-le kaitsealal paikneva kinnisasja omanikule ja kaasomanikule. Kirjalik tagasiside laekus kokku 16 maaomanikult või maaomaniku esindajalt. Maaomanike jaoks, kellele saadetud tähtkirjad kätte ei jõudnud, avaldati 3. veebruaril 2016. a ajalehes Postimees lisateade kaitse-eeskirja muutmise ja võimalusest materjalidega tutvuda kuni 22. veebruarini 2016. a.

Kaitse-eeskirja avalik arutelu toimus 6. augustil 2015. a Keskkonnaameti Harju kontoris. Arutelul osales kokku üheksa maaomanikku või maaomanike esindajat.

Maaomanike arvamused 2015. aastal

| | Maaüksus/Omanikud | Märkuse sisu | Tulemus |
|----|-------------------|---|--|
| 1. | Simbergi heinamaa | Mitte laiendada kaitseala senist piiri kinnistul. | Kaitseala ei laiendata kinnistul, kuna kaitsealast välja jääval kinnistu osal olev niiduala on madala looduskaitse väärtusega. |

| | Maaüksus/Omanikud | Märkuse sisu | Tulemus |
|----|-------------------|--|--|
| 2. | Majaka tee 17 | Mitte laiendada kaitseala kinnistule. | Kinnistu jääb kaitsealast välja, kuna kaitsealast välja jääval kinnistu osal olev niiduala on madala looduskaitse väärtusega. Kinnistule jääb II kaitsekategooriasse kuuluva nõmmnelgi kasvuala, kuid see pole ala puuduliku hooldamise tõttu esinduslik, liiki kaitstakse isendikaitse kaudu. |
| 3. | Maanteeamet | Kas kaitse-eeskiri piirab riigitee nr 1183 Paldiski majaka tee korrashoidu ja teehoiutegevusi tee kaitsevööndis? | Kaitse-eeskirja järgi on riigitee koos puhvriga kaitsealast väljas ja teehoiu tegevused tee kaitsevööndis ei ole piiratud. |
| 4. | Majaka tee 29 | Mitte laiendada kaitseala senist piiri kinnistul. | Kaitseala ei laiendata kinnistul, kuna kaitsealast välja jääval kinnistu osal olev niiduala on madala looduskaitse väärtusega. |
| 5. | Siimase | Kinnistu peaks olema tervikuna Pakri külade piiranguvööndis. | Kinnistu jääb kahte piiranguvööndisse. Ajaloolise ehitistega ala kinnistust on tsoneeritud Pakri külade piiranguvööndisse, kus ehitamine on lubatud. Seega on kinnistul võimalik elamuehitus, külade piiranguvööndi laiendamine kinnistul väärtuslikele poollooduslikele kooslustele ei ole põhjendatud. |
| 6. | Hinnose | Tsoneerida osa kinnistust Pakri külade piiranguvööndisse. | Pakri külade piiranguvööndiga piirnev osa kinnistust, kus on ka ajalooline ehitiskoht, on tsoneeritud Pakri külade piiranguvööndisse. |

| | Maaüksus/Omanikud | Märkuse sisu | Tulemus |
|----|-------------------|--|---|
| 7. | Pakri Tarvas OÜ | <p>Suurendada Pakri külade piiranguvööndit; tuua välja karjatamisega seotud piirangud; selgemalt tuua välja ehitamisega seotud piirangud; luua võimalus rajada väikesadamaid ja randumiskohti; võimaldada lihtsustatud korras enda tarbeks küttepuude raiet; võimaldada vajaduse korral tee rajamist läbi metsa piirangu- ja sihtkaitsevööndis; võimaldada poollooduslike koosluste hooldamiseks ja loomakasvatuseks vajalike rajatiste ehitamist.</p> | <p>Pakri külade piiranguvööndi piire on muudetud kohtades, kus ehitamine ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärke. Pakri külade piiranguvööndisse on tsoneeritud ajaloolise asustusega alad, väärtuslikud poollooduslikud kooslused on tsoneeritud Pakri saarte piiranguvööndisse. Seletuskirja on ehitamise osas täiendatud. Lautrikohtade ja paadisildade rajamise võimalus on määrusesse lisatud (määruse § 6 lõige 4). Sadamate ehituskohad on määratud Pakri saarte üldplaneeringus. Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndis on kaitse-eeskirja järgi võimalik teha kujundusraiet, mis võimaldab elupaigatüübist väljaraiutavaid puid kasutada kohapeal küttena. Teede rajamine piiranguvööndis on võimalik, tee rajatiste püstitamine kaitseala ja kinnistu tarbeks on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ka Pakri poolsaare metsade ja Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndis. Määruse sõnastust muudetakse nii, et Pakri saarte poollooduslike koosluste hooldamiseks vajalikud rajatised on kinnistu tarbeks võimalikud ka Pakri saarte piiranguvööndis, kus toimub karjatamine.</p> |

| | Maaüksus/Omanikud | Märkuse sisu | Tulemus |
|----|--|--|--|
| 8. | MTÜ Pakri Ühing MTÜ Pakri Saarte Kultuuripärand MTÜ Pakri Saarte Kogukond Pakri Tarvas OÜ | Luuu hoonestusvõimalus külast väljaspool asuval maatükil neile kaheksale maaomanikule Suur Pakri saarel, kes loobusid oma Suurküla koosseisu kuulunud õuemaast küla kultuurimälestiseks kuulutamise eesmärgil; Pakri saarte külade piiranguvööndi piirid peavad vastama kunagiste küla piiridele tervikuna; luua võimalus rajada väikesadamaid ja randumiskohti; võimaldada lihtsustatud korras enda tarbeks küttepuude raiet; võimaldada vajaduse korral tee rajamist läbi metsa piirangu- ja sihtkaitsevööndis; võimaldada loomakasvatuseks ja poollooduslike koosluste hooldamiseks vajalike rajatiste ehitamist; võimaldada maastiku parandamiseks vajalikke töid, nagu drenaažitorude paigaldamine läbi olemasoleva teetammi. | Suurkülas asuvate maaomanike kinnistud asuvad laiali üle Pakri saarte, sh sihtkaitsevööndis. Kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks ei ole võimalik kõikidel nendel kinnistutel elamuehitust lubada. Pakri saarte külade piiranguvööndi piire on muudetud kohtades, kus see ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärke. Täielikult ei ole võimalik kõiki kinnistuid Pakri külade piiranguvööndisse tsoneerida. Seletuskirja on ehitamise osas täiendatud. Lautrikohtade ja paadisildade rajamise võimalus on määrusesse lisatud. Sadamate ehituskohad on määratud Pakri saarte üldplaneeringus. Metsaraie puhul lähtutakse metsaseaduses esitatud tingimustest ja metsateatise esitamise vajalikkusest. Metsakoosluse kujundamise eesmärgil saab lubada kujundusraiet elupaigale mitteiseloomulike puuliikide väljaraieks. Teede rajamine piiranguvööndis on võimalik, tee rajatiste püstitamine kaitseala ja kinnistu tarbeks on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ka Pakri poolsaare metsade ja Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndis. Määruse sõnastust muudetakse nii, et Pakri saarte poollooduslike koosluste hooldamiseks vajalikud rajatised on võimalikud ka Pakri saarte piiranguvööndis kinnistu tarbeks, kus toimub karjatamine. Piiranguvööndis on teetruupide jms paigaldamine võimalik. |

| | Maaüksus/Omanikud | Märkuse sisu | Tulemus |
|-----|-------------------------------|--|--|
| 9. | Pakrineeme Sadam OÜ | Mitte haarata Paldiski LNG terminali detailplaneeringu alal olevaid kinnistuid kaitseala koosseisu. | Kaitseala piirid olid kavandatud juba Paldiski LNG terminali detailplaneeringu koostamise ja selle Keskkonnaametiga kooskõlastamise ajal. Arvestades kaitseala kaitse-eesmärke ja inventeeritud elupaigatüüpe ja liike ning planeeringuga määratud tegevusi, on kaitseala laienemine Pakrineeme piiranguvööndis ja Pakri poolsaare piiranguvööndis põhjendatud ja vajalik. |
| 10. | Kaitseministeerium | Õppuste lubamine ja mootorsõidukitega väljaspool teid sõitmise lubamine ilma kaitseala valitseja nõusolekuta. | Õppused vajavad eelnevat kooskõlastamist Keskkonnaametiga. Väljaspool teid saab mootorsõidukiga sõita kaitse-eeskirjaga lubatud töödel. |
| 11. | Riigimetsa Majandamise Keskus | Miks lubatakse Pakerordi sihtkaitsevööndis inimeste liikumist väljaspool liikumiskeeldu? Kas ei oleks otstarbekas kehtestada aastaringne liikumiskeeld pesakohtade kaitse eesmärgil? | Inimeste tegevus ei ohusta krüüslite pesitsuskohti klindil ja Keskkonnaamet ei pea aastaringse liikumiskeeldu kehtestamist vajalikuks, liikumiskeeld on kehtestatud pesitsusperioodil. |
| 12. | Kajaka | Tsoneerida osa kinnistust piirnevasse Pakri külade piiranguvööndisse. | Umbes 0,1 ha ala kinnistust on tsoneeritud Pakri külade piiranguvööndisse, kus on ehitamine lubatud, ülejäänud osal kinnistust on väärtuslikud kooslused. |

| | Maaüksus/Omanikud | Märkuse sisu | Tulemus |
|-----|---|--|---|
| 13. | Eesti Energia AS | Mitte moodustada Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndit. Miks ei ole soo- ja metsaelupaiku võimalik kaitsta praeguse kaitsekorraga ja kuidas sihtkaitsevöönd parandab elupaikade olukorda? Miks senine hoiuala kaitsekord saartel ei saa kaitsta liike ja elupaiku ning on vaja moodustada piiranguvöönd? Võimaldada Suur-Pakri saarele tuulepargi rajamist. | Sihtkaitsevöönd moodustatakse Pakri saartel olevate metsaelupaigatüüpide kaitseks ja Pakri loodusala kaitse-eesmärkide säilitamiseks on vajalik nende elupaikade tsoneerimine sihtkaitsevööndisse. Sihtkaitsevööndiga on võimalik keelata majandustegevus vööndis ning soo- ja metsaelupaigatüüpide kaitseks ja säilimiseks on see vajalik. Nende elupaigatüüpide kaitse eeldab alal raie, ehitamise jms tegevuse keeldu. Hoiuala kaitsekord ei võimalda tsoneerida ala eri rangusega vöönditeks, mis on elupaigatüüpide ja liikide kaitseks vajalik. Eri vööndid ja sellest tulenevalt erinev kaitsekord annab kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks parema võimaluse. Samuti tekitab kaht tüüpi kaitstava loodusobjekti (kaitseala ja hoiuala) läbisegi paiknemine väikesel alal (Pakri saared) segadust. Tuulepargi rajamist ei saa lubada, sest see kahjustab oluliselt Pakri saartel paiknevaid kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüüpe (peamiselt lood ehk alvarid). |
| 14. | Leetse tee 37 | Arvata kinnistu tervikuna kaitseala koosseisust välja. | Kinnistust jääb osa kaitsealast välja, seal ei ole ehitustegevus piiratud; ülejäänud osa väljaarvamine kaitsealast pole loodusväärtuste tõttu põhjendatud. Kinnistul on registreeritud elupaigatüüp 1230 (merele avatud pankrannad). |
| 15. | Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium | Arvestada Eesti Energia ettepanekuid, mis võimaldaksid tuuleparkide rajamise Pakri saartele. | Tuuleparkide rajamine Natura 2000 võrgustikku kuuluvale loodus- ja linnualale Pakri saartel ei ole kaitse-eesmärkidest lähtuvalt võimalik. Tuulepargid asuksid kaitstavatel elupaigatüüpidel ja kaitsealuste liikide kasvu- ja elukohas. |
| 16. | OÜ Pakri Tuulepargid | Kui kaitse-eeskirja eelnõuga ei tule piiranguid tuulikutega kinnistule, siis vastuväiteid ei ole. | Kaitse-eeskirja eelnõu järgi ei jää tuulepargi kinnistu kaitsealale. |

| | Maaüksus/Omanikud | Märkuse sisu | Tulemus |
|-----|------------------------|--|--|
| 17. | Paldiski Linnavalitsus | Mitte laiendada kaitseala Pakri ps Majaka ja Kadaka tee vahelisel alal; võimaldada Pakri saarte külade piiranguvööndis ja Pakri saarte piiranguvööndis püstitada kinnistute ehitiste tarbeks vee- ja energiavarustuse ehitisi (puurkaevud, reoveepuhastid, väikesed tuulegeneraatorid); mitte kaasata kaitseala koosseisu Paldiski LNG terminali teemaplaneeringus „Sadama maa” juhtfunktsiooni kandvat maad; arvestada kehtestatud detailplaneeringutega Pakri poolsaarel ja Väike-Pakri saarel; arvestada menetluses olevate detailplaneeringutega Pakri poolsaarel ja Väike-Pakri saarel. | Kaitseala laiendus selles piirkonnas jäetakse ära, tegemist on eramaadel olevate poollooduslike aladega, mille hooldamist ei toimu ja mille looduskaitse väärtus on seetõttu madal. Kaitse-eeskirja sõnastust muudetakse ja Pakri külade piiranguvööndis on lubatud tootmisotstarbeta ehitiste püstitamine. Pakri saarte piiranguvööndis on lubatud põllumajanduslike ehitiste püstitamine kaitse-eesmärgist lähtuvalt ning rajatiste püstitamine kaitseala ja kinnistu tarbeks. Keskkonnaamet on kooskõlastanud Paldiski LNG terminali detailplaneeringu nii, et on arvestatud selle maa-ala kuulumisega kaitseala koosseisu. Pakri poolsaarel ja Pakri saartel kehtestatud detailplaneeringutes ettenähtuid tegevusi on võimalik uue kaitse-eeskirjaga ellu viia. Keskkonnaameti poolt kooskõlastamata, uute detailplaneeringute puhul lähtutakse kaitse-eeskirja eelnõus lubatud tegevustest. |
| 18. | Jirti heinamaa | Mitte laiendada kaitseala kinnistule. | Kinnistu jääb kaitsealast välja, kuna kinnistul olev niiduala on madala looduskaitse väärtusega. |

Maaomanike arvamused 2016. aastal

| | Maaüksus | Märkuse sisu | Tulemus |
|----|----------------------|--|---|
| 1. | Vana-Tallinna mnt 8 | Mitte arvata kinnistut Pakri metsade sihtkaitsevööndisse, kuna soovitakse kinnistule ehitada. | Kinnistu jääb ehituskeeluvööndisse (arvestades rannaastangut), seega ei saa kinnistule ehitamist lubada juba ehituskeeluvööndi tõttu. Kinnistul on kaitse-eesmärgiks seatud väärtused: niiduelupaigatüüp ja liigi elupaik. Hoonete ehitamine on Pakri poolsaarel keelatud ka piiranguvööndis. |
| 2. | Vana-Tallinna mnt 16 | Mitte määrata kinnistut Pakri metsade sihtkaitsevööndisse, kuna soovitakse kinnistule ehitada. | Kinnistu jääb ehituskeeluvööndisse (arvestades rannaastangut) ja ehitamine kinnistule ei ole võimalik. Koostatud detailplaneering ei näe ette konkreetsele kinnistule ehitustegevust. Hoonete ehitamine on Pakri poolsaarel keelatud ka piiranguvööndis. |
| 3. | Leetse tee 43 | Mitte määrata kinnistut Pakri metsade sihtkaitsevööndisse. | Kinnistul asuvad eri metsaelupaigatüübid (9180*, 9010* 9080*), kavandatud elamute ehitus ei ole kinnistul võimalik ka piiranguvööndis. Pakri poolsaare rannikuäärse maastikuilme säilitamiseks on hoonete püstitamine keelatud ka poolsaare piiranguvööndis. |
| 4. | Eesti Energia AS | Ei nõustu Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndi moodustamisega oma kinnistutel. Kui sihtkaitsevöönd on vajalik, siis miks on see otstarbekas? Miks ei saa metsa- ja sooelupaikasid kaitsta senise kaitsekorraga? Miks on hoiuala asemel vajalik piiranguvööndi moodustamine? | Selgitatud veel kord Natura 2000 alade ja elupaigatüüpide kaitsmise kohustust ja tsoneerimise põhimõtteid: eesmärgiks seatud elupaigatüüpe on vaja kaitsta majandustegevuse eest sihtkaitsevööndis, niiduelupaigatüübid vajavad hooldamist niitmise ja karjatamise teel. Kaitseala kaitsekord võimaldab elupaigatüüpide tsoneerimist eri vöönditesse, mis ei ole hoiualal võimalik. |
| 5. | Pakrineeme Sadama OÜ | Jätta kaitsealast välja kehtestatud detailplaneeringu ala kolmel kinnistul Pakrineeme piiranguvööndis ja Pakri poolsaare piiranguvööndis. | Detailplaneeringuga ettenähtud tegevused nendel kinnistutel on Keskkonnaamet kooskõlastanud ja seega on need lubatud. Kaitse-eeskirjas piirangute seadmisel on arvestatud juba kehtestatud detailplaneeringuga. Arvestades inventeeritud loodusväärtusi, ei ole ala Pakri maastikukaitsealast välja jätmine põhjendatud. |

| | Maaüksus | Märkuse sisu | Tulemus |
|-----|---|--|--|
| 6. | Vägari tee 13 Vägari tee 15 Vägari tee 17 | Mitte laiendada kaitseala Vägari tee kinnistutel. | Kaitseala kinnistutel ei laiendata. Detailplaneeringuga ehitusalaks määratud maa-ala ei kuulu kaitsealasse. |
| 7. | Hinnose | Suurendada veelgi Pakri külade piiranguvööndit kinnistul, et laiendada tulevikus elamuehitust. | Kinnistust on Pakri külade piiranguvööndisse arvatud olemasoleva hoonestuse ja vundamentidega ala. Elamuehituseks vööndi laiendamine ei ole võimalik, kuna hõlmaks ka niiduelupaigatüüpi (6280*), mis on hoolduses. |
| 8. | MTÜ Pakri Ühing | Suurendada Pakri külade piiranguvööndeid Pakri saartel. Selgitada seletuskirjas, mis on tootmisotstarbeta rajatised ja metsaraie võimalusi. Võimaldada juurdepääsutee rajamist läbi Pakri saarte metsade sihtkaitsevööndi. | Pakri külade piiranguvööndi suurendamine esmatähtsate niiduelupaigatüüpide alal pole võimalik, kuna seal ei saa ehitustegevust lubada, seega pole terve kinnistu tzoneerimine sellesse vööndisse võimalik. Seletuskirjas on selgitatud, et Pakri saarte piiranguvööndis on poollooduslike koosluste alade hooldamise eesmärgil võimalik rajatiste püstitamise (nt kaevud, varjualused loomadele). Metsade puhul on võimalik kujundusraie käigus elupaigatüübile mitteiseloomulike puuliikide väljaraie (nt mändide väljaraie lehtpuuenamusega elupaigatüüpides). Seni on poollooduslike koosluste hooldamine toimunud ilma probleemideta ka metsaga ümbritsetud kinnistutel. Kui on vajalik rajada parem juurdepääsutee, siis saab seda teha koostöös Keskkonnaametiga iga konkreetse koha puhul eraldi. |
| 9. | Pakri OÜ Tarvas | Muuta Suurküla piire Väike-Pakril, kuna osa ajaloolisest külast on väljaspool Pakri külade piiranguvööndit. | Pakri külade piiranguvööndi piirid hõlmavad osaliselt kõiki küla kinnistuid ja seega on kõigil kinnistutel elamuehitus võimalik. Suurte kinnistute tervikuna sellesse vööndisse tzoneerimine ei ole niiduelupaigatüüpide kaitse tagamise eesmärgil võimalik. |
| 10. | Simbergi heinamaa | Kas kaitseala ei laiendata kinnistul ja kaitsealasse jääb vaid seni sinna kuuluv osa kinnistust? | Kaitseala ei laiendata kinnistul. |

| | Maaüksus | Märkuse sisu | Tulemus |
|-----|-------------------------------------|---|--|
| 11. | Paldiski Linnavalitsus | Selgitada, kas Pakri saarte piiranguvööndisse on võimalik rajada tehnovarustuse rajatise (nt tsentraalsed puurkaevud). Selgitada, kas Pakri külade piiranguvööndisse on võimalik püstitada rajatise ka kinnistu tarbeks (nt kaevud, kinnistu tarbeks tuulik). Lubada ehitamist Pakri saartel igakordse kaalutusotsuse alusel. | Täiendatud seletuskirja lubatud ehitiste ja rajatiste osas Pakri saarte piiranguvööndis. Eelkõige on lubatud rajatise poollooduslike koosluste hooldamise eesmärgil karjatamiseks (veevarustus, elekter, varjualused loomadele). Pakri saarte külade piiranguvööndid on määratud lähtuvalt Pakri saarte üldplaneeringust ja need kohad on mõeldud saartel elamuehituseks. Hajaasustuse printsiibil elamute püstitamist saartel ei näe ette ka üldplaneering. Saared on ülepinnaalset kaetud kaitse-eesmärgiks seatud loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpidega. |
| 12. | Kaljuvald MTÜ | Mitte lubada LNG terminali detailplaneeringu alal tegevusi aasnelgi õitsemise ajal; teha aasnelgi inventuur LNG terminali alal; vastavalt aasnelgi inventuurile määrata kaitseala piirid. | Keskkonnaametiga kooskõlastatud tegevused on detailplaneeringuga alal lubatud. Samas tuleb edaspidi kooskõlastada ka tegevused planeeringu raames ja vajaduse korral saab seada ajalisi piiranguid. Inventuure aasnelgi kasvualal praegu kavas ei ole, kuid Keskkonnaameti töötajad teevad suvel paikvaatlust. Kaitseala laiendamine ainult II kaitsekategooria liigi kasvukoha kaitse eesmärgil ei ole põhjendatud. |
| 13. | Riigimetsa Majandamise Keskus | Selgitada, kas jahipidamine on kaitsealal lubatud, kuna tegemist on Paldiski linnaga. | Paldiski linna üldplaneeringu järgi on linna tiheasustusala kompaktne hoonestusala poolsaare lääneküljel ja seega on jahipidamine koos eeskirjas esitatud piirangutega lubatud. |

Elering AS esitas 28.09.2017 kirjaga nr 9-10/2017/872 Keskkonnaministeeriumile ettepaneku (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 28.09.2017 kirjana nr 7-9/17/6151) täiendada Pakri maastikukaitseala laiendamise eelnõud lisaks viitele LNG terminali detailplaneeringule veel täiendava viitega Paldiski LNG Terminali kai detailplaneeringule selliselt, et see võimaldaks Balticconnector'i toru rajamist laiendatud maastikukaitsealale. Keskkonnaamet täiendas kaitse-eeskirja määruse eelnõud selliselt, et enne käesoleva määruse jõustumist on ehitiste püstitamine Pakrineeme piiranguvööndis lubatud vaid vastavalt Paldiski linnavalitsuse 22. mai 2014. a otsuse nr 21 „Paldiski LNG terminali mandriosa detailplaneeringu kehtestamine” ja Paldiski linnavalitsuse 27. juuni 2017. a korralduse nr 224 „Paldiski LNG terminali kai detailplaneeringu kehtestamine” alusel.

Elering AS esitas 13.02.2018 kirjaga nr 9-10/2017/872-2 (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 14.02.2018 kirjana nr 7-9/17/6151-2) veel täiendava ettepaneku täpsustada Pakri maastikukaitseala laiendamise eelnõud vastavalt nende 28.09.2017 kirjale nr 9-10/2017/872 või lubada tehnoarajatiste rajamine läbi Pakri maastikukaitseala piiranguvööndi ilma tehnoarajatiste rajamise meetodit piiramata. Keskkonnaamet täiendas kaitse-eeskirja määrase eelnõud selliselt, et kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud Pakrineeme piiranguvööndis rajatise püstitamine kaitseala tarbeks, tee rajamine ja tehnovõrgu rajatise püstitamine.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste EL õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktile 289 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Pakri loodusala, mis hõlmab Pakri maastikukaitseala. Seetõttu tuleb Pakri maastikukaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Pakri loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. a otsusega 2008/24/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbriga K(2007) 5402 all, ELT L 012, 15.01.2008 lk 118–382). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 26. novembri 2015. a rakendusotsusega (EL) 2015/2371, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu üheksas uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbriga C(2015) 8214 all, ELT L 338, 23.12.2015, lk 436–676).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult leiduvate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslike ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Pakri maastikukaitsealal on olulised kaitse-eesmärgid mitme linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliigi kaitse: sõtkas, väikeluik, laululuik, kühmnook-luik, kalakajakas, jääkoskel, tutkas, hahk, punajalg-tilder, merikotkas, roo-loorkull, rukkirääk, sookurg, väiketiir, jõgitiir, randtiir, musträhn, nõmmelõoke, voot-põõsalind, väike-

kärbsenäpp, punaselg-õgija ja põldtsiitsitaja.

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek muuta Pakri linnu- ja loodusala piire ning viia nende piir vastavusse kaitseala piiriga ning lisada Pakri loodusala eesmärkidesse elupaigatüüp vanad looduspõhised metsad (9010*).

Linnu- ja loodusala osakaal suureneb järgmistel kinnistutel: 11183 Paldiski majaka tee, Kadaka tee 49, Kadaka tee 34, Keila metskond 279, Keila metskond 66, Lahepere piilkonnamaja, Leetse, Majaka tee 28, Majaka tee 29, Majaka tee 34, Male, Pakeroti, Pakrineeme, Ranna 1, Ranna 2, Ranna 3, Testepere 1, Ubaniidi, Ubaniidi 1, Vana-Tallinna mnt 12, Vägari tee 7, Vägari tee 9, Vägari tee 11, Vägari tee 13, Vägari tee 15, Vägari tee 17 ja Väike-Pakrineeme.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määrus aitab kaasa väärtuslike metsa- ja sookoosluste ning kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade säilitamisele ja nende soodsa seisundi saavutamisele.

Kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Pakri maastikukaitseala on juba valdavas osas riikliku kaitse all, seetõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Seega mõjutab määruse kehtestamine ka kehtestatud planeeringuid. Kahe avaliku väljapaneku vahepeal tehti kaitse-eeskirja eelnõusse mitu olulist muudatust, et viia eelnõu planeeringutega kooskõlla. Teadaolevalt praegu vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole, mistõttu oluline mõju selles küsimuses puudub. Eelnõu avalikustamise käigus saadeti kohalikele omavalitsustele ja maaomanikele arvamuse avaldamiseks eelnõu materjalid. Selle käigus esitatud vastuväiteid arvestati nii, et määruse jõustumine ei takistaks kehtivate planeeringute teostamist. Looduskaitseaduse § 9 lõike 71 punktide 3 ja 4 järgi on avalikustamise üks eesmärk saada menetlusosalistelt neile teadaolevaid andmeid, mis on seotud eelnõuga.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb määruse jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1 kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt makstakse looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt maamaksu 50% maamaksu määrast. Maamaksu laekub Paldiski linnale vähem ligikaudu 4500 eurot aastas.

Vastavalt looduskaitse seaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisaja väärtusele vastava tasu eest. Pakri maastikukaitsealal läheb sihtkaitsevööndisse 230,5 ha eramaid. Maa-ameti tehingute andmebaasi alusel toimus Paldiski linnas 48,51 ha maatulundusmaaga kümme tehingut kogusummas 904 357 eurot, seega on ühe hektari hind keskmiselt 18 642 eurot.

Kaitsealale jääb 367,2 ha Natura 2000 võrgustiku alal asuvat toetusõiguslikku erametsamaad. Piiranguvööndisse jääb 182,9 ha ja sihtkaitsevööndisse 184,3 ha toetusõiguslikku ala. Varem kuulus kogu toetusõiguslik metsamaa kas kaitseala piiranguvööndisse või hoiualasse, seega maksti toetust madalama määra alusel. Pärast määruse jõustumist hakatakse 184,3 ha ulatuses maksma toetust kõrgema määra alusel. Loodusalaga liidetaval alal on erametsamaad 10,8 ha ulatuses, millest 4,9 ha tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse ja 5,9 ha piiranguvööndisse. Toetuse määr Natura 2000 piiranguvööndis asuva metsaala ühe hektari kohta on 60 eurot aastas ning sihtkaitsevööndis asuva metsaala ühe hektari kohta 110 eurot aastas. Kulu riigile suureneb kokku 10 108 euro võrra aastas.

Pakri maastikukaitseala kaitsekorra uuendamise arvatakse kaitseala koosseisus piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse riigimetsa 459 ha. Riigimetsa Majandamise Keskuse arvutuste kohaselt jääb majandusmetsa range kaitse alla võtmisel riigil metsa majandamata jätmisel saamata tulu keskmiselt 116 eurot hektari kohta aastas. Kuna piiranguvööndi metsade majandamine oli ka varem kitsendatud, oli majanduspiirangutega metsade kavandatav raiemaht ligikaudu 1/10 majandusmetsa lankide keskmisest. Eelnevat arvestades ulatub iga-aastane saamata jäänud puidutulu lisapiirangute seadmisel ligikaudu 5324,4 euroni. Samas ei ole tõenäoline, et Riigimetsa Majandamise Keskus teeks Pakri saartel raieid, mistõttu ei ole õige lugeda seda reaalseks tulu kaotuseks.

Uusi poollooduslike koosluste alasid kaitsealale ei lisandu (Pakri saartel on hooldatavad kooslused praegu hoiuala koosseisus). Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse määr muu poolloodusliku koosluse ühe hektari kohta on 185,98 eurot aastas.

6. Määruse jõustumine

Käesolev määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Kaitseministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega. Ülejäänud ministeeriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Pakri maastikukaitseala kaitse-eeskirja seletuskirja lisa nr 1

Kooskõlastusringil esitatud märkustega arvestamise tabel

| | | |
|--------------------|---|---|
| Kaitseministeerium | Seoses Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukavast (KMAK 2019-2022) tuleneva kohustusega arendada mereseiret NATO nõuetele vastava merelise sidevõime loomisega, on võimalus, et sellega seoses on vajadus rajada Pakri poolsaarele riigikaitse tarbeks uusi ehitisi. Sellest tulenevalt on ettepanek täiendada kaitse-eeskirja sätetega, mis võimaldaks kaitseala valitseja nõusolekul vajadusel püstitada Pakri poolsaare metsade sihtkaitsevööndisse ja Pakri poolsaare piiranguvööndisse uusi ehitisi riigikaitse tarbeks. | Arvestatud. Määrust on täiendatud ja lisatud sätted, mis võimaldavad kaitseala valitseja nõusolekul vajadusel Pakri poolsaare metsade sihtkaitsevööndisse ja Pakri poolsaare piiranguvööndisse uute ehitiste püstitamist riigikaitse tarbeks. |
|--------------------|---|---|